

Αγορά δανειακών κεφαλαίων [Loanable funds market]: Άλλη ονομασία της αγοράς κεφαλαίου, στην οποία τα κεφάλαια των αποταμιευτών-δανειστών μεταβιβάζονται στους επενδυτές-δανειζόμενους. Στο επιτόκιο ισορροπίας της αγοράς δανειακών κεφαλαίων, η συνολική προσφερόμενη ποσότητα δανειακών κεφαλαίων (η συνολική αποταμίευση) εξισώνεται με τη συνολική ζητούμενη ποσότητα δανειακών κεφαλαίων (τη συνολική επένδυση).

Αγορά εργασίας [Labor market]: Η αγορά στην οποία τα άτομα προσφέρουν («πωλούν») εργασία και οι επιχειρήσεις μισθώνουν («αγοράζουν») τις υπηρεσίες των εργαζομένων.

Αγορά κεφαλαίου [Capital market]: Η αγορά στην οποία συσσωρεύονται και διακινούνται χρηματικά ποσά, μεταξύ δανειστών και δανειζομένων. Η αγορά κεφαλαίου περιλαμβάνει όλα τα ιδρύματα που συγκεντρώνουν και παρέχουν χρηματοδοτικούς πόρους, διαχειρίζονται την αβεβαιότητα και προσφέρουν διασφάλιση κινδύνου, όπως τράπεζες, πιστωτικοί οργανισμοί, ασφαλιστικές εταιρίες, χρηματιστήρια κ.α.

Αγορά προϊόντος [Product market]: Οι αγορές αγαθών της οικονομίας, στις οποίες οι εταιρίες πωλούν τις εκροές τους (προϊόντα και υπηρεσίες) στα άτομα, στα νοικοκυριά και σε άλλες εταιρίες.

Αιτιότητα [Causation]: Όταν μία μεταβλητή συνδέεται με σχέση αιτιότητας με μία άλλη μεταβλητή (η πρώτη «είναι η αιτία» της δεύτερης), τότε οι μεταβολές της πρώτης μεταβλητής δεν συσχετίζονται απλώς με τις μεταβολές της δεύτερης μεταβλητής, αλλά προκαλούν τις μεταβολές της δεύτερης μεταβλητής.

Αμιγές κέρδος [Pure profit]: Ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για την περιγραφή του υψηλού κέρδους της μονοπωλιακής επιχείρησης, το οποίο δημιουργείται από τη χρέωση υψηλής τιμής που υπερβαίνει το μέσο κόστος παραγωγής (η μονοπωλιακή επιχείρηση προσφέρει περιορισμένη ποσότητα προϊόντος, σε τιμή υψηλότερη από το οριακό και το μέσο κόστος παραγωγής). Επίσης, το αμιγές κέρδος συχνά ονομάζεται μονοπωλιακή απόδοση.

Αμοιβαίο κεφάλαιο [Mutual fund]: Ο διαχειριστής (τράπεζα, ασφαλιστική εταιρία κ.λπ.) ενός αμοιβαίου κεφαλαίου συγκεντρώνει χρήματα από πολλούς διαφορετικούς αποταμιευτές (αγοραστές μεριδίων του αμοιβαίου κεφαλαίου) σε μια μεγάλη «δεξαμενή κεφαλαίων», με τα οποία αγοράζει πολλά χρηματοοικονομικά στοιχεία (πιστοποιητικά κατάθεσης, ομόλογα, μετοχές κ.α.). Αυτές οι επενδύσεις σε επιλεγμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία αποφέρουν κέρδη, τα οποία δημιουργούν αποδόσεις για τους αποταμιευτές-μεριδιούχους του αμοιβαίου κεφαλαίου.

Αμοιβή ανά μονάδα [Piece-rate system]: Όταν ένας εργαζόμενος αμείβεται με συγκεκριμένο χρηματικό ποσό για κάθε μονάδα προϊόντος που παράγει (ή για καθορισμένο έργο που συμβάλλει στην παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος) και ο μισθός του συνδέεται άμεσα με την απόδοσή του, ο εργαζόμενος απασχολείται με αμοιβή ανά μονάδα.

Αναζήτηση [Search]: Η διαδικασία συλλογής πληροφοριών για τις διαθέσιμες ποσότητες, τις τιμές, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, τη χρησιμότητα και την αξία των αγαθών. Επίσης, η διαδικασία συλλογής

πληροφοριών για τις ευκαιρίες απασχόλησης, τους μισθούς και τα μη χρηματικά χαρακτηριστικά των διαθέσιμων θέσεων εργασίας.

Ανάλυση γενικής ισορροπίας [General equilibrium analysis]: Η ανάλυση ταυτόχρονα όλων των βασικών αγορών της οικονομίας (αγορά προϊόντος, αγορά κεφαλαίου και αγορά εργασίας), η οποία συνεξετάζει τις διασυνδέσεις, τις εξαρτήσεις και τις συσχετίσεις στην οικονομία και προσφέρει μία ευρύτερη προοπτική στην ερμηνεία της λειτουργίας των αγορών της οικονομίας.

Ανάλυση μερικής ισορροπίας [Partial equilibrium analysis]: Η ανάλυση που εστιάζει σε μία αγορά ή σε λίγες αγορές της οικονομίας.

Ανάστροφη επαγωγή [Backward induction]: Στα παίγνια που επαναλαμβάνονται πολλές φορές με τους ίδιους παίκτες και έχουν ορατό τέλος, κάθε παίκτης πρέπει να εξετάζει αντίστροφα τις άριστες αντιδράσεις του αντιπάλου του, από το τελευταίο μέχρι το πρώτο στάδιο του παιγνίου, για να επιλέξει την άριστη στρατηγική του. Η ανάστροφη επαγωγή βοηθά τους παίκτες να εστιάσουν στις μελλοντικές συνέπειες των αποφάσεων που λαμβάνουν στο παρόν και να διερευνήσουν τη σκοπιμότητα των επιλογών του παρόντος.

Ανθρώπινο κεφάλαιο [Human capital]: Η εκπαίδευση, η βελτίωση των γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η συσσώρευση εμπειρίας που αυξάνουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων.

Ανταγωνισμός [Competition]: Αντιπαλότητα μεταξύ παραγωγών-πωλητών για την προσέλκυση πελατών ή μεταξύ αγοραστών-καταναλωτών για την εξασφάλιση προϊόντων και υπηρεσιών.

Ανταγωνιστικά αγαθά [Rivalrous goods]: Η κατανάλωση ή η χρήση ενός ανταγωνιστικού αγαθού από κάποιο άτομο αυξάνει

το συνολικό κόστος παραγωγής του και περιορίζει την ποσότητα που είναι διαθέσιμη για τα υπόλοιπα άτομα της οικονομίας.

Αντιμονοπωλιακή νομοθεσία [Antitrust laws]: Νόμοι που αποθαρρύνουν τη δημιουργία μονοπωλίων, μειώνουν τη χρήση περιοριστικών πρακτικών και προάγουν τον ανταγωνισμό στις αγορές της οικονομίας.

Αντισταθμιστικές διαφορές μισθών [Compensating wage differentials]: Οι διαφορές μισθών που οφείλονται σε αποζημιώσεις των εργαζομένων για τα αρνητικά μη χρηματικά χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας (περιορισμένος βαθμός αυτονομίας των εργαζομένων, αυξημένος κίνδυνος ατυχήματος στο φυσικό περιβάλλον της εργασίας κ.ο.κ.).

Αντισταθμιστικοί δασμοί [Countervailing duties]: Δασμοί στα αγαθά που εισάγονται από το εξωτερικό σε χαμηλές τιμές λόγω έμμεσων επιδοτήσεων, οι οποίοι αντισταθμίζουν τα πλεονεκτήματα των επιδοτούμενων εξαγωγικών επιχειρήσεων του εξωτερικού.

Αντιστρόφως προοδευτικό φορολογικό σύστημα [Regressive tax system]: Όταν τα άτομα και τα νοικοκυριά με λίγα περιουσιακά στοιχεία και χαμηλά εισοδήματα φορολογούνται αναλογικά περισσότερο από τα άτομα και τα νοικοκυριά με πολλά περιουσιακά στοιχεία και υψηλά εισοδήματα, το φορολογικό σύστημα ονομάζεται αντιστρόφως προοδευτικό.

Ανώτατη επιτρεπόμενη τιμή [Price ceiling]: Η ανώτατη νόμιμη τιμή πώλησης ενός αγαθού, όταν οι οικονομικές αρχές παρεμβαίνουν στην αγορά του αγαθού, προκειμένου να διαμορφώσουν μία προσιτή τιμή για όλους τους καταναλωτές του αγαθού. Η ανώτατη επιτρεπόμενη τιμή είναι χαμηλότερη από την τιμή ισορροπίας της αγοράς του αγαθού και δημιουργεί έλλειμμα στην αγορά του αγαθού.

Αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας [Value of marginal product of labor]: Το οριακό προϊόν της εργασίας είναι οι επιπλέον μονάδες προϊόντος που παράγει ένας επιπλέον εργαζόμενος (μία επιπλέον μονάδα εργασίας). Η αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας είναι τα επιπλέον έσοδα της επιχείρησης από την πώληση αυτών των επιπλέον μονάδων προϊόντος και ισούται με το γινόμενο του οριακού προϊόντος της εργασίας και της τιμής πώλησης του παραγόμενου προϊόντος.

Αποδέκτης τιμών [Price taker]: Σε μία τελειώς (ή πλήρως) ανταγωνιστική αγορά, η διεύθυνση κάθε επιχείρησης είναι ένας αποδέκτης τιμών και δεν έχει καμία δυνατότητα να επηρεάσει την τιμή της αγοράς, μεταβάλλοντας την προσφερόμενη ποσότητα του προϊόντος ή με άλλον τρόπο.

Αποδόσεις ποσοτώσεων [Quota rents]: Όταν η κυβέρνηση μιας χώρας επιβάλλει ποσοτώσεις στις εισαγωγές αγαθών από το εξωτερικό, οι εισαγωγείς αγαθών αγοράζουν ποσότητες αγαθών (μέχρι τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια) στις σχετικά χαμηλότερες διεθνείς τιμές, πωλούν ποσότητες αγαθών στις σχετικά υψηλότερες εγχώριες τιμές και αποκομίζουν σημαντικά κέρδη. Αυτά τα κέρδη των εισαγωγικών επιχειρήσεων ονομάζονται αποδόσεις ποσοτώσεων.

Απόλυτο πλεονέκτημα [Absolute advantage]: Μία χώρα έχει απόλυτο πλεονέκτημα στην παραγωγή ενός αγαθού (σε σχέση με μία άλλη χώρα), αν παράγει αποτελεσματικότερα (με σχετικά μικρότερες ποσότητες παραγωγικών συντελεστών) αυτό το αγαθό.

Αποταμίευση κύκλου ζωής [Life-cycle saving]: Για να καλύψει προβλέψιμες ή απρόβλεπτες χρηματοδοτικές ανάγκες σε όλα τα στάδια της ζωής του, ένα άτομο μπορεί να αποταμιεύει αρκετά κατά τη δι-

άρκεια της παραγωγικής περιόδου της ζωής του. Η αποταμιευτική συμπεριφορά αυτού του είδους –η οποία «εξομαλύνει» την κατανάλωση ενός ατόμου σε όλη τη διάρκεια της ζωής του και συγκεντρώνει αρκετούς πόρους για την τελευταία περίοδο της ζωής του (μετά τη συνταξιοδότηση)– ονομάζεται αποταμίευση κύκλου ζωής.

Αποτέλεσμα υποκατάστασης [Substitution effect]: Μέσω του αποτελέσματος υποκατάστασης, η άνοδος της τιμής ενός αγαθού που αυξάνει τη σχετική τιμή του αγαθού, οδηγεί σε μείωση της ζητούμενης ποσότητας του αγαθού. Όταν η τιμή ενός συγκεκριμένου αγαθού αυξάνεται, το συγκεκριμένο αγαθό γίνεται σχετικά ακριβότερο, τα υπόλοιπα αγαθά γίνονται σχετικά φθηνότερα και τα άτομα καταναλώνουν μικρότερες ποσότητες του συγκεκριμένου αγαθού και μεγαλύτερες ποσότητες άλλων αγαθών.

Αποτελεσματικότητα κατά Pareto [Pareto efficiency]: Μία κατανομή οικονομικών πόρων λέγεται αποτελεσματική κατά Pareto, αν καμία μεταβολή αυτής της κατανομής δεν μπορεί να βελτιώσει τη θέση κάποιου ατόμου, χωρίς να επιδεινώσει τη θέση κάποιου άλλου ατόμου.

Αποτελεσματικότητα παραγωγής [Production efficiency]: Οι παραγωγικές διαδικασίες των αγαθών στην οικονομία εξασφαλίζουν αποτελεσματικότητα παραγωγής, όταν είναι αδύνατο να αυξηθούν οι παραγόμενες ποσότητες κάποιων αγαθών, χωρίς να μειωθούν οι παραγόμενες ποσότητες κάποιων άλλων αγαθών (όταν η οικονομία «λειτουργεί» σε κάποιο σημείο της καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων της).

Αποτελεσματικότητα συναλλαγών [Exchange efficiency]: Η διανομή των παραγόμενων αγαθών στην οικονομία εξασφαλίζει αποτελεσματικότητα συναλλαγών, όταν κάθε καταναλωτής αποκτά τα αγαθά που επιθυμεί να καταναλώσει (με δεδομέ-

νες τις προτιμήσεις του και δεδομένο το διαθέσιμο εισόδημά του) και δεν υπάρχει λόγος να γίνει αναδιανομή των παραγόμενων αγαθών.

Αποτελεσματικότητα σύνθεσης προϊόντος [Product-mix efficiency]: Όταν η σύνθεση του συνολικά παραγόμενου προϊόντος είναι συμβατή με τις προτιμήσεις των καταναλωτών, η οικονομία εξασφαλίζει αποτελεσματικότητα σύνθεσης προϊόντος.

Αποτυχίες της αγοράς [Market failures]: Ο ατελής ανταγωνισμός σε αρκετές αγορές της οικονομίας, η ατελής πληροφόρηση πολλών επιχειρήσεων και πολλών καταναλωτών, η πρόκληση εξωτερικών οικονομικών και η παραγωγή και προσφορά δημόσιων αγαθών περιορίζουν την οικονομική αποτελεσματικότητα. Οι οικονομολόγοι έχουν μελετήσει λεπτομερώς τα προβλήματα που προκαλούνται από αυτούς τους παράγοντες και τα περιγράφουν με τον όρο αποτυχίες της αγοράς.

Απόφαση συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό [Labor force participation decision]: Η απόφαση ενός ατόμου να εισέλθει στην αγορά εργασίας, να αναζητήσει απασχόληση και να εργασθεί.

Απώλεια νεκρού βάρους [Deadweight loss]: Το άθροισμα του συνολικού πλεονάσματος των καταναλωτών και του συνολικού πλεονάσματος των παραγωγών πριν από την επιβολή φόρου σε ένα αγαθό είναι μεγαλύτερο από το άθροισμα των φορολογικών εσόδων, του συνολικού πλεονάσματος των καταναλωτών και του συνολικού πλεονάσματος των παραγωγών μετά από την επιβολή του φόρου. Η διαφορά ανάμεσα σε αυτά τα δύο αθροίσματα είναι η κοινωνική απώλεια (η απώλεια οικονομικής αποτελεσματικότητας) από τον φόρο και ονομάζεται απώλεια νεκρού βάρους.

Ασύμμετρη πληροφόρηση [Asymmetric information]: Σε πολλές αγορές της οικο-

νομίας επικρατούν συνθήκες ασύμμετρης πληροφόρησης, επειδή τα μέρη που εμπλέκονται στις συναλλαγές, δεν έχουν την ίδια πληροφόρηση. Για παράδειγμα, στην αγορά μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, οι πωλητές έχουν περισσότερη πληροφόρηση από τους αγοραστές, για την ποιότητα των πωλούμενων αυτοκινήτων.

Ατελή υποκατάστατα [Imperfect substitutes]: Αγαθά που δεν είναι πλήρη υποκατάστατα, αλλά η κατανάλωση του ενός υποκαθιστά μερικώς την κατανάλωση του άλλου.

Ατελής ανταγωνισμός [Imperfect competition]: Οι μορφές διάρθρωσης αγοράς (μονοπώλιο, μονοπωλιακός ανταγωνισμός και ολιγοπώλιο) που χαρακτηρίζονται από περιορισμένο ανταγωνισμό, στις οποίες οι διευθύνσεις των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν κατερχόμενες από τα αριστερά προς τα δεξιά καμπύλες ζήτησης (καμπύλες ζήτησης με αρνητική κλίση).

Ατελής πληροφόρηση [Imperfect information]: Η έλλειψη πληροφοριών (για τις τιμές, για τις διαθέσιμες ποσότητες και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και των υπηρεσιών κ.ο.κ.) που επηρεάζει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των οικονομικών μονάδων σε αρκετές αγορές της οικονομίας.

Βασική έρευνα [Basic research]: Η θεμελιώδης έρευνα που συνήθως υποστηρίζει πολλές τεχνολογικές εφαρμογές, δεν έχει άμεση εμπορική αξία, δημιουργεί τεράστιες θετικές εξωτερικές οικονομίες και μπορεί να θεωρηθεί δημόσιο αγαθό. Το αποτέλεσμα της βασικής έρευνας είναι γνώση (για παράδειγμα, ανακάλυψη φυσικών νόμων ή θεμελιωδών επιστημονικών αρχών) που διαχέεται στην οικονομία και είναι αδύνατο να προστατευθεί με διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Βασικό ανταγωνιστικό μοντέλο [Basic com-

petitive model]: Θεωρητικό υπόδειγμα για την οικονομία, το οποίο βασίζεται σε τρεις θεμελιώδεις υποθέσεις: οι καταναλωτές μεγιστοποιούν τη χρησιμότητά τους (την ικανοποίηση από τους συνδυασμούς αγαθών που αγοράζουν και καταναλώνουν), οι επιχειρήσεις μεγιστοποιούν τα κέρδη τους και οι αγορές της οικονομίας λειτουργούν σε συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού.

Βιομηχανικές πολιτικές [Industrial policies]: Κυβερνητικές πολιτικές που στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας.

Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου [North American Free Trade Agreement - NAFTA]: Συμφωνία μεταξύ ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικού, η οποία έχει δημιουργήσει μία ζώνη ελεύθερων εμπορικών ανταλλαγών στη Βόρεια Αμερική, στο εσωτερικό της οποίας τα προϊόντα και οι υπηρεσίες διακινούνται ελεύθερα, χωρίς δασμούς ή άλλους περιορισμούς στις εισαγωγές.

Γενική ισορροπία [General equilibrium]: Όταν όλες οι αγορές της οικονομίας βρίσκονται ταυτόχρονα σε ισορροπία, η κατάσταση της οικονομίας περιγράφεται με τον όρο γενική ισορροπία.

Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου [General Agreement on Tariffs and Trade - GATT]: Συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ των κυριότερων εξαγωγικών χωρών μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και δημιούργησε ένα πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας για τον περιορισμό των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και για την επίλυση των διεθνών εμπορικών διαφωνιών. Το 1995, η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου αντικαταστάθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization - WTO).

Γραμμάτια του δημοσίου [Treasury bills - T-bills]: Βραχυπρόθεσμα κρατικά χρεό-

γραφα με μικρές χρονικές διάρκειες (τρεις μήνες, έξι μήνες ή ένα έτος) και αρκετά υψηλές ονομαστικές αξίες.

Δασμοί [Tariffs]: Ειδικό φόρο που επιβάλλονται στα εισαγόμενα αγαθά. Οι δασμοί αποθαρρύνουν τις εισαγωγές αγαθών, επειδή αυξάνουν τις τιμές και μειώνουν τη ζήτηση των εισαγόμενων αγαθών στις εγχώριες αγορές.

Δένδρο παιγνίου [Game tree]: Διάγραμμα που χρησιμεύει στην παρουσίαση των διαδοχικών παιγνίων της θεωρίας παιγνίων.

Δεοντολογικά οικονομικά [Normative economics]: Η οικονομική ανάλυση που αξιολογεί και κρίνει τις προτεινόμενες οικονομικές πολιτικές ή τις εναλλακτικές οικονομικές ενέργειες, χρησιμοποιώντας τόσο θεωρίες, γεγονότα και δεδομένα, όσο και συστήματα αξιών. Στο πλαίσιο ανάλυσης των δεοντολογικών οικονομικών, οι διαφωνίες πηγάζουν από τα διαφορετικά συστήματα αξιών που χρησιμοποιούν οι οικονομολόγοι και από τις διαφορετικές σταθμίσεις του κόστους και του οφέλους των επιμέρους οικονομικών πολιτικών ή οικονομικών ενεργειών.

Δημιουργία εμπορίου [Trade creation]: Η μείωση των εμποδίων (δασμοί, ποσοστώσεις κ.α.) στις εσωτερικές εμπορικές ανταλλαγές ενός περιφερειακού εμπορικού συνασπισμού αναπτύσσει το εμπόριο μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν σε αυτόν και οδηγεί σε δημιουργία εμπορίου.

Δημογραφικές επιδράσεις [Demographic effects]: Επιδράσεις στη ζήτηση των αγαθών (ή σε άλλα οικονομικά μεγέθη) από μεταβολές των χαρακτηριστικών του πληθυσμού (ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού, ρυθμός γεννήσεων, εγκατάσταση του πληθυσμού κ.λπ.).

Δημόσιο αγαθό [Public good]: Τα δημόσια αγαθά έχουν δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Πρώτον, το οριακό κόστος χρήσης ενός

δημόσιου αγαθού είναι ίσο με το μηδέν. Η κατανάλωση ενός δημόσιου αγαθού από κάποιο άτομο δεν αυξάνει το συνολικό κόστος παραγωγής του και δεν περιορίζει την ποσότητα που είναι διαθέσιμη για τα υπόλοιπα άτομα της οικονομίας (τα δημόσια αγαθά είναι «μη ανταγωνιστικά»). Δεύτερον, κανένα άτομο δεν είναι δυνατό ή εύκολο να αποκλεισθεί από την κατανάλωση ενός δημόσιου αγαθού (τα δημόσια αγαθά είναι «μη εξαιρετέα από την κατανάλωση»). Τυπικό παράδειγμα δημόσιου αγαθού είναι το αγαθό «εθνική άμυνα».

Διαδοχικά παίγνια [Sequential games]:

Παίγνια της θεωρίας παιγνίων, στα οποία οι παίκτες εκδηλώνουν διαδοχικά τις κινήσεις τους και παρατηρούν τις επιλογές των αντιπάλων τους σε προηγούμενες κινήσεις.

Διάκριση τιμών [Price discrimination]:

Η χρέωση διαφορετικών τιμών σε διαφορετικούς πελάτες ή σε διαφορετικές αγορές, για να αυξηθούν τα κέρδη μίας μονοπωλιακής επιχείρησης.

Διανομή [Distribution]: Οι αγορές της οικονομίας προσδιορίζουν τη διανομή των προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται στην οικονομία, στα μέλη της κοινωνίας.

Διάρθρωση της αγοράς [Market structure]:

Η δομή και η οργάνωση μιας αγοράς. Οι βασικές μορφές διάρθρωσης των αγορών της οικονομίας είναι: πλήρης ή τέλει ανταγωνισμός, μονοπώλιο, oligοπώλιο και μονοπωλιακός ανταγωνισμός.

Διασπορά [Diversification]: Η επιλογή πολλών διαφορετικών χρηματοοικονομικών στοιχείων (για το χαρτοφυλάκιο ενός επενδυτή), η οποία περιορίζει τον κίνδυνο και την αβεβαιότητα, επειδή επιτρέπει την αντιστάθμιση των απωλειών ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων από τα κέρδη άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Διασπορά τιμών [Price dispersion]: Σε πολ-

λές περιπτώσεις, παρόμοια προϊόντα πωλούνται σε διαφορετικές τιμές από διαφορετικούς πωλητές και οι διαφορές των τιμών δεν αποδίδονται εύκολα στη διαφοροποίηση των συμπληρωματικών υπηρεσιών που προσφέρουν οι πωλητές ή σε άλλους παράγοντες (θέσεις των καταστημάτων, πιστώσεις, πωλήσεις με δόσεις κ.ο.κ.). Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο διασπορά τιμών.

Διασταυρούμενη επιδότηση [Cross subsidization]:

Η χρέωση υψηλών τιμών («κρυφός φόρος») σε μία ομάδα καταναλωτών, για να καλυφθούν οι απώλειες εσόδων από τη χρέωση χαμηλών τιμών («κρυφή επιδότηση») σε άλλη ομάδα καταναλωτών.

Διαφοροποίηση προϊόντων [Product differentiation]:

Σε αρκετές αγορές, τα προσφερόμενα προϊόντα έχουν πολλές ομοιότητες και ελάχιστες διαφορές, αλλά κάθε ένα από αυτά συγκεντρώνει τις προτιμήσεις συγκεκριμένης ομάδας καταναλωτών και δεν υποκαθίσταται εύκολα από τα υπόλοιπα παρόμοια προϊόντα (για παράδειγμα, Kellogg's corn flakes και corn flakes άλλων εταιριών). Αυτό το φαινόμενο που οφείλεται στην ατελή υποκατάσταση των προϊόντων, περιγράφεται με τον όρο διαφοροποίηση προϊόντων.

Διευθυντική απραξία [Managerial slack]:

Οι διευθύνσεις των επιχειρήσεων που δεν αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό και λειτουργούν με υψηλά κέρδη, δεν έχουν ισχυρά κίνητρα μεγιστοποίησης της απόδοσης και ελαχιστοποίησης του κόστους παραγωγής. Αυτή η έλλειψη κινήτρων οδηγεί σε διευθυντική απραξία και είναι σοβαρή πηγή οικονομικής αναποτελεσματικότητας.

Δικαίωμα εκμετάλλευσης (ή πνευματικό δικαίωμα) [Royalty]:

Το αντίτιμο που χρεώνει ένας εφευρέτης και κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας, όταν επιτρέπει

τη χρήση της εφεύρεσής του από άλλους (άτομα, εταιρίες κ.λπ.).

Δίλημμα του φυλακισμένου [Prisoner's dilemma]: Παίγνιο δύο παικτών της θεωρίας παιγνίων, στο οποίο κάθε παίκτης έχει μία κυρίαρχη στρατηγική. Οι δύο παίκτες επιλέγουν τις κυρίαρχες στρατηγικές τους και οδηγούνται σε ένα αποτέλεσμα, το οποίο δεν είναι το καλύτερο που μπορεί να προκύψει. Όμως, επιλέγοντας την κυρίαρχη στρατηγική του, κάθε παίκτης έχει την άριστη αντίδραση στην επιλογή του άλλου παίκτη και μεγιστοποιεί το όφελός του με δεδομένη την αναμενόμενη επιλογή του άλλου παίκτη (μοναδική ισορροπία Nash).

Διμερές εμπόριο [Bilateral trade]: Οι ανταλλαγές αγαθών μεταξύ δύο χωρών, οι οποίες ωφελούν τις δύο χώρες που εμπλέκονται σε αυτές.

Δίπλωμα ευρεσιτεχνίας (ή πατέντα) [Patent]: Δίπλωμα που κατοχυρώνει αποκλειστικά δικαιώματα στη χρήση και εκμετάλλευση εφεύρεσης ή καινοτομίας, στη δημιουργία εφαρμογών και στην πώληση αγαθών που παράγονται από αυτήν, για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Δυναμική αποτελεσματικότητα [Dynamic efficiency]: Ο πλήρης ανταγωνισμός εξανεμίζει τα κέρδη των επιχειρήσεων, ενώ η μονοπωλιακή ισχύς δημιουργεί μεγάλα κέρδη που καλύπτουν το υψηλό κόστος της ερευνητικής προσπάθειας και προωθούν την έρευνα στη μακροχρόνια περίοδο. Όμως, η βραχυχρόνια στατική αποτελεσματικότητα μειώνεται από τη μονοπωλιακή ισχύ και μεγιστοποιείται από τον πλήρη ανταγωνισμό. Όταν η βραχυχρόνια στατική αποτελεσματικότητα και η προώθηση της έρευνας στη μακροχρόνια περίοδο βρίσκονται σε ισορροπία, η λειτουργία των αγορών της οικονομίας εξασφαλίζει τη δυναμική αποτελεσματικότητα.

Δυσμενής επιλογή [Adverse selection]: Η

έννοια της δυσμενούς επιλογής χρησιμεύει στην περιγραφή των αντίστροφων επιδράσεων από τις μεταβολές των τιμών, των μισθών, των επιτοκίων, των ασφαλιστρών κ.ο.κ., στην «ποιότητα» της σύνθεσης των προσφερόμενων αγαθών, των εργαζομένων, των δανειζομένων, των ασφαλισμένων κ.ο.κ. Για παράδειγμα, οι ασφαλισμένοι που συμμετέχουν σε ασφαλιστικά προγράμματα υγείας, συχνά μοιράζονται σε δύο ομάδες: ομάδα χαμηλού κινδύνου (με μικρή πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων υγείας) και ομάδα υψηλού κινδύνου (με μεγάλη πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων υγείας). Όταν μία ασφαλιστική εταιρία αυξάνει τα ασφάλιστρα ενός ασφαλιστικού προγράμματος υγείας, αρκετοί ασφαλισμένοι της ομάδας χαμηλού κινδύνου αποσύρονται από το ασφαλιστικό πρόγραμμα υγείας (αρνούνται να πληρώσουν πολύ υψηλά ασφάλιστρα για προβλήματα υγείας που έχουν μικρή πιθανότητα εμφάνισης) και η συμμετοχή των ασφαλισμένων της ομάδας υψηλού κινδύνου στο ασφαλιστικό πρόγραμμα υγείας αυξάνεται. Τα ασφάλιστρα και η «ποιότητα» της σύνθεσης των ασφαλισμένων του ασφαλιστικού προγράμματος υγείας συνδέονται με αντίστροφη σχέση.

Εισαγωγές [Imports]: Ο όρος εισαγωγές χρησιμοποιείται για την περιγραφή των αγαθών που παράγονται στο εξωτερικό και πωλούνται στο εσωτερικό μιας χώρας.

Εισοδηματική ελαστικότητα της ζήτησης [Income elasticity of demand]: Η ποσοστιαία μεταβολή της δαπάνης για ένα αγαθό που προκύπτει από μία μεταβολή του εισοδήματος του καταναλωτή κατά μία ποσοστιαία μονάδα (ο λόγος της ποσοστιαίας μεταβολής της δαπάνης για ένα αγαθό προς την ποσοστιαία μεταβολή του εισοδήματος του καταναλωτή).

Εισοδηματικό αποτέλεσμα [Income effect]:

Μέσω του εισοδηματικού αποτελέσματος, η άνοδος της τιμής ενός αγαθού περιορίζει τις καταναλωτικές δυνατότητες των ατόμων και οδηγεί σε μείωση της ζητούμενης ποσότητας του αγαθού. Όταν αυξάνεται η τιμή ενός συγκεκριμένου αγαθού, περιορίζονται τα πραγματικά εισοδήματα και οι καταναλωτικές δυνατότητες των ατόμων, με αποτέλεσμα τα άτομα να μην μπορούν να καταναλώσουν τις ποσότητες αγαθών που κατανάλωναν πριν από την αύξηση της τιμής του συγκεκριμένου αγαθού.

Εισοδηματικοί περιορισμοί [Budget constraints]: Οι χρηματικοί περιορισμοί (τα διαθέσιμα χρηματικά ποσά) που θέτουν όρια στις καταναλωτικές δυνατότητες των ατόμων και προσδιορίζουν τα σύνολα ευκαιριών των καταναλωτών.

Εκμάθηση μέσω εμπειρίας [Learning by doing]: Η συσσώρευση εμπειρίας από την παραγωγική διαδικασία, η οποία ισοδυναμεί με τεχνολογική πρόοδο, αυξάνει την παραγωγικότητα και οδηγεί σε μείωση του κόστους παραγωγής.

Εκτροπή εμπορίου [Trade diversion]: Η ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των χωρών ενός περιφερειακού εμπορικού συνασπισμού (λόγω της μείωσης των δασμών, των ποσοστρώσεων και των άλλων εμποδίων στις εσωτερικές εμπορικές ανταλλαγές) «εκτρέπει» το εμπόριο από χώρες που δεν συμμετέχουν σε αυτόν.

Ελαστικότητα της ζήτησης ως προς την τιμή [Price elasticity of demand]: Η ποσοστιαία μεταβολή της ζητούμενης ποσότητας ενός αγαθού που προκύπτει από μία μεταβολή της τιμής του αγαθού κατά μία ποσοστιαία μονάδα (ο λόγος της ποσοστιαίας μεταβολής της ζητούμενης ποσότητας ενός αγαθού προς την αντίστοιχη ποσοστιαία μεταβολή της τιμής του αγαθού).

Ελαστικότητα της προσφοράς ως προς την τιμή [Price elasticity of supply]: Η

ποσοστιαία μεταβολή της προσφερόμενης ποσότητας ενός αγαθού που προκύπτει από μία μεταβολή της τιμής του αγαθού κατά μία ποσοστιαία μονάδα (ο λόγος της ποσοστιαίας μεταβολής της προσφερόμενης ποσότητας ενός αγαθού προς την αντίστοιχη ποσοστιαία μεταβολή της τιμής του αγαθού).

Ελεύθερο εμπόριο [Free trade]: Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο ελεύθερο εμπόριο, για να περιγράψουν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις των χωρών που δεν θέτουν εμπόδια (δασμούς, ποσοστώσεις κ.α.) στο διεθνές εμπόριο.

Έλλειμμα [Shortage]: Μια αγορά εμφανίζει έλλειμμα, όταν η συνολική ζητούμενη ποσότητα υπερβαίνει τη συνολική προσφερόμενη ποσότητα στην τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά.

Έμμεσοι φόροι [Excise taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στην κατανάλωση συγκεκριμένων προϊόντων ή υπηρεσιών.

Εμπορικά μυστικά [Trade secrets]: Για να αποφύγουν την αποκάλυψη πληροφοριών σε ανταγωνιστές, οι διευθύνσεις πολλών επιχειρήσεων κρατούν μυστικές τις εφευρέσεις και τις καινοτομίες τους. Τα εμπορικά μυστικά καλύπτουν εφευρέσεις και καινοτομίες που δεν προστατεύονται από διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Εμπορικές πολιτικές [Commercial policies]: Κυβερνητικές πολιτικές που παρεμποδίζουν τις εισαγωγές ή προωθούν τις εξαγωγές.

Εξαγωγές [Exports]: Ο όρος εξαγωγές χρησιμοποιείται για την περιγραφή των αγαθών που παράγονται στο εσωτερικό μιας χώρας και πωλούνται στο εξωτερικό.

Εξωτερικές οικονομίες [Externalities]: Οι αποφάσεις και οι ενέργειες των διευθύνσεων των επιχειρήσεων ή των καταναλωτών προκαλούν (αρνητικές ή θετικές) εξωτερικές οικονομίες, όταν επηρεάζουν άμεσα

(αρνητικά ή θετικά) τις υπόλοιπες επιχειρήσεις ή τους υπόλοιπους καταναλωτές και δεν υπάρχουν αποζημιώσεις (για τις αρνητικές εξωτερικές οικονομίες) ή ανταμοιβές (για τις θετικές εξωτερικές οικονομίες) για τις επιπτώσεις.

Επαγγελματικές ενώσεις [Union shops]: «Κλειστές» εργατικές ενώσεις που προσπαθούν να προάγουν τα συμφέροντα των μελών τους, καθιστώντας την εγγραφή στους καταλόγους των μελών απαραίτητη προϋπόθεση για την εύρεση απασχόλησης (για την πρόσληψη).

Επαναλαμβανόμενα παίγνια [Repeated games]: Παίγνια της θεωρίας παιγνίων που παίζονται πολλές φορές με τους ίδιους παίκτες.

Επένδυση [Investment]: Η αγορά χρηματοοικονομικών στοιχείων που αποσκοπεί σε είσπραξη αποδόσεων στο μέλλον.

Επιχείρημα της νηπιακής βιομηχανίας [Infant industry argument]: Σύμφωνα με το επιχείρημα της νηπιακής βιομηχανίας, οι επιχειρήσεις των νέων κλάδων των εθνικών οικονομιών –ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες– είναι αδύνατο να αυξήσουν την παραγωγικότητα, να μειώσουν το κόστος παραγωγής με την πάροδο του χρόνου (αυξάνοντας τις κλίμακες παραγωγής, βελτιώνοντας την οργάνωση των παραγωγικών διαδικασιών και συσσωρεύοντας εμπειρία) και να γίνουν ανταγωνιστικές στις διεθνείς αγορές, αν αυτοί οι κλάδοι δεν «προστατευθούν» από τον διεθνή ανταγωνισμό.

Επιχορηγήσεις ελεύθερης διαχείρισης [Block grants]: Με τα κοινωνικά προγράμματα επιχορηγήσεων ελεύθερης διαχείρισης, η ομοσπονδιακή διοίκηση των ΗΠΑ μεταβιβάζει σε κάθε πολιτεία των ΗΠΑ ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό και η διοίκηση κάθε πολιτείας των ΗΠΑ έχει πλήρη αυτονομία κατά τη διαχείριση αυτών των χρημάτων, την επιλογή των οι-

κογενειών που λαμβάνουν βοήθεια και τον προσδιορισμό των μεγεθών της παρεχόμενης βοήθειας.

Εργασιακές διακρίσεις [Job discriminations]: Η περιορισμένη πρόσβαση γυναικών, μελών μειονοτήτων ή ατόμων με ειδικές ανάγκες σε ανώτερες θέσεις εργασίας, με υψηλότερους μισθούς.

Έσοδα [Revenues]: Το χρηματικό ποσό που εισπράττει μια επιχείρηση από την πώληση του προϊόντος της. Τα έσοδα μιας επιχείρησης είναι ίσα με το γινόμενο της τιμής και της πωλούμενης ποσότητας του προϊόντος της.

Ευρωπαϊκή Ένωση [European Union]: Ο σημαντικότερος περιφερειακός εμπορικός συνασπισμός. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαδέχθηκε την Κοινή Αγορά (Common Market) και περιλαμβάνει πλέον τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης.

Ζήτηση [Demand]: Η ποσότητα ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας που ένα άτομο, ένα νοικοκυριό ή μία επιχείρηση αποφασίζει να αγοράσει, πληρώνοντας τη δεδομένη τιμή της αγοράς του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Ζήτηση παραγωγικών συντελεστών [Factor demand]: Όταν επιλέγει την ποσότητα προϊόντος που θα παραχθεί και τη μέθοδο παραγωγής που έχει το χαμηλότερο κόστος, η διεύθυνση μιας επιχείρησης αποφασίζει ποιες ποσότητες παραγωγικών συντελεστών θα χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή του προϊόντος. Αυτή η απόφαση προσδιορίζει τη ζήτηση παραγωγικών συντελεστών της επιχείρησης. Η ζήτηση ενός παραγωγικού συντελεστή καθορίζεται από την εξίσωση της αξίας του οριακού προϊόντος του παραγωγικού συντελεστή με την τιμή του παραγωγικού συντελεστή.

Ηθικός κίνδυνος [Moral hazard]: Ο όρος περιγράφει στρεβλώσεις κινήτρων και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην αγορά

ασφαλιστικών συμβολαίων. Σε αυτήν την αγορά, ο ηθικός κίνδυνος εμφανίζεται όταν η σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων ενθαρρύνει τους ασφαλιζόμενους να έχουν περισσότερες δραστηριότητες που εμπεριέχουν τους κινδύνους έναντι των οποίων ασφαλίζονται, με αποτέλεσμα να γίνεται σπατάλη των πόρων και να αυξάνεται το κόστος παροχής της ασφάλισης.

Θετικά οικονομικά [Positive economics]:

Η οικονομική ανάλυση που σχεδιάζει υποδείγματα για την περιγραφή της λειτουργίας της οικονομίας και για την πρόβλεψη των οικονομικών επιπτώσεων από διάφορες μεταβολές οικονομικών μεγεθών ή από διάφορες οικονομικές πολιτικές.

Θετικές εξωτερικές οικονομίες [Positive externalities]:

Οι αποφάσεις και οι ενέργειες των διευθύνσεων των επιχειρήσεων ή των καταναλωτών προκαλούν θετικές εξωτερικές οικονομίες, όταν επηρεάζουν θετικά τις υπόλοιπες επιχειρήσεις ή τους υπόλοιπους καταναλωτές και δεν υπάρχουν ανταμοιβές για αυτές τις θετικές επιδράσεις.

Θετική δράση [Affirmative action]: Οι διευθύνσεις των επιχειρήσεων που κατασκευάζουν δημόσια έργα ή συμμετέχουν στα προγράμματα προμηθειών του δημόσιου, υποχρεώνονται από τις κυβερνήσεις των ΗΠΑ να επιδεικνύουν θετική δράση, δηλαδή να απασχολούν γυναίκες και μέλη μειονοτήτων στις παραγωγικές μονάδες τους και να προωθούν γυναίκες και μέλη μειονοτήτων σε ανώτερες και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Θεώρημα Coase [Coase's Theorem]: Σύμφωνα με το Θεώρημα Coase, οι αγορές της οικονομίας μπορούν να αντιμετωπίσουν τις εξωτερικές οικονομίες, με σαφείς διανομές των περιουσιακών δικαιωμάτων και χωρίς άμεσες κυβερνητικές παρεμβάσεις. Σύμφωνα με την αντίληψη του Coase, η

λειτουργία της αγοράς και οι διαπραγματεύσεις των οικονομικών παραγόντων δημιουργούν τις απαιτούμενες αποζημιώσεις για τις προκαλούμενες αρνητικές εξωτερικές οικονομίες και εξασφαλίζουν την οικονομική αποτελεσματικότητα, μετά τη σαφή διανομή των περιουσιακών δικαιωμάτων.

Θεωρία [Theory]: Σύνολο υποθέσεων και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτές τις υποθέσεις, τα οποία συμβάλλουν στην ερμηνεία κάποιου φαινομένου.

Θεωρία ομηρίας [Capture theory]: Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, τα στελέχη των κυβερνητικών υπηρεσιών ελέγχου των μονοπωλιακών τιμών «αιχμαλωτίζονται», «περνούν στο στρατόπεδο» των μονοπωλίων, χάνουν τον προσανατολισμό τους, δεν εστιάζουν την προσοχή τους στο δημόσιο συμφέρον και εξυπηρετούν τα συμφέροντα των ελεγχόμενων μονοπωλιακών επιχειρήσεων.

Θεωρία παιγνίων [Game theory]: Θεωρία που χρησιμεύει στην ερμηνεία των στρατηγικών επιλογών των οικονομικών μονάδων, δηλαδή στην κατανόηση της συμπεριφοράς των ατόμων ή των οργανισμών που γνωρίζουν ότι οι ενέργειές τους επηρεάζουν τις συμπεριφορές άλλων ατόμων ή οργανισμών και οδηγούν σε προβλέψιμες αντιδράσεις.

Θεωρία στρατηγικού εμπορίου [Strategic trade theory]: Σύμφωνα με τη θεωρία στρατηγικού εμπορίου, ο προστατευτισμός δημιουργεί στρατηγικά εμπορικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών του εξωτερικού. Για παράδειγμα, τα κυβερνητικά μέτρα «προστασίας» από τον διεθνή ανταγωνισμό διευκολύνουν την εκμετάλλευση των θετικών οικονομικών κλίμακας και περιορίζουν το κόστος παραγωγής των εγχώριων επιχειρήσεων.

Θεωρία των αποτελεσματικών μισθών [Efficiency wage theory]: Σύμφωνα με τη

θεωρία των αποτελεσματικών μισθών, οι σχετικά υψηλοί μισθοί που υπερβαίνουν τους ανταγωνιστικούς μισθούς της αγοράς εργασίας, οδηγούν σε άνοδο της παραγωγικότητας των εργαζομένων και περιορίζουν το συνολικό κόστος παραγωγής στις επιχειρήσεις.

Ιδιωτική περιουσία [Private property]: Η κατοχή γης, κατοικιών, κτηρίων, εργοστασίων και άλλων περιουσιακών στοιχείων από άτομα ή εταιρίες. Οι κάτοχοι ιδιωτικής περιουσίας έχουν συγκεκριμένα περιουσιακά δικαιώματα και η χρήση των περιουσιακών στοιχείων τους υπόκειται σε νομικούς περιορισμούς.

Ιδιωτικό οριακό κόστος [Private marginal cost]: Το οριακό κόστος παραγωγής ενός αγαθού που επιβαρύνει τον παραγωγό του αγαθού. Όταν η παραγωγή ενός αγαθού προκαλεί αρνητικές εξωτερικές οικονομίες (για παράδειγμα, μόλυνση του περιβάλλοντος) και οι παραγωγοί του αγαθού δεν επιβαρύνονται με τα πρόσθετα κόστη που δημιουργούν, το κοινωνικό οριακό κόστος παραγωγής του αγαθού υπερβαίνει το ιδιωτικό οριακό κόστος παραγωγής του αγαθού.

Ιδιωτικοποίηση [Privatization]: Η μετατροπή δημόσιας επιχείρησης σε ιδιωτική εταιρία.

Ισορροπία [Equilibrium]: Ο όρος ισορροπία περιγράφει μία σταθερή κατάσταση, η οποία διατηρεί τη σταθερότητά της, επειδή δεν υπάρχουν δυνάμεις (αιτίες) αλλαγής που θα τη μεταβάλλουν.

Ισορροπία Nash [Nash equilibrium]: Μορφή ισορροπίας στα παίγνια της θεωρίας παιγνίων. Στην ισορροπία Nash ενός παίγνιου, κάθε παίκτης έχει την άριστη αντίδραση στην επιλογή του άλλου παίκτη και κανένας παίκτης δεν αλλάζει τη στρατηγική του, αν έχει αυτή τη δυνατότητα μετά το τέλος του παίγνιου.

Ισχνή αγορά [Thin market]: Αγορά με σχετικά λίγους αγοραστές και πωλητές.

Κάθετη δικαιοσύνη [Vertical equity]: Ένα φορολογικό σύστημα ικανοποιεί το κριτήριο της κάθετης δικαιοσύνης, όταν οι εύποροι φορολογούνται επιβαρύνονται με περισσότερους φόρους.

Κάθετη συγχώνευση [Vertical merger]: Η «κάθετη» εξάπλωση μιας εταιρίας, με την οποία η εταιρία αποκτά τον έλεγχο προμηθευτριών εταιριών και εταιριών διανομής των προϊόντων της.

Καλή φήμη [Reputation]: Μηχανισμός παροχής κινήτρων και εγγυήσεων στους οικονομικούς παράγοντες. Για να αποφύγουν το κόστος από την απώλεια της καλής φήμης, οι οικονομικοί παράγοντες αναπτύσσουν συμπεριφορές που παρέχουν εγγυήσεις στους υπόλοιπους οικονομικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, η διατήρηση της καλής φήμης προσφέρει στις διευθύνσεις των επιχειρήσεων το κίνητρο να παράγουν προϊόντα καλής ποιότητας που ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών.

Καμπύλες εκμάθησης [Learning curves]: Οι συνεχείς επαναλήψεις της παραγωγής ενός τύπου προϊόντος συχνά οδηγούν σε σημαντικές μειώσεις του κόστους παραγωγής. Αυτή η σχέση περιγράφεται διαγραμματικά με μία καμπύλη εκμάθησης.

Καμπύλη εσόδων [Revenue curve]: Η καμπύλη που παρουσιάζει διαγραμματικά τη σχέση ανάμεσα στα έσοδα και στην ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος μιας επιχείρησης.

Καμπύλη ζήτησης [Demand curve]: Οι ζητούμενες ποσότητες ενός αγαθού (από έναν καταναλωτή ή από όλους τους καταναλωτές στην αγορά του αγαθού) που αντιστοιχούν σε διάφορες τιμές του αγαθού, παρουσιάζονται διαγραμματικά με την καμπύλη ζήτησης του αγαθού (ατομική καμπύλη ζήτησης ή καμπύλη ζήτησης της αγοράς).

Καμπύλη ζήτησης της αγοράς [Market demand curve]: Η καμπύλη ζήτησης της αγοράς ενός αγαθού παρουσιάζει διαγραμματικά τις συνολικές ζητούμενες ποσότητες στην αγορά του αγαθού (δηλαδή, τα αθροίσματα των ζητούμενων ποσοτήτων όλων των καταναλωτών του αγαθού) που αντιστοιχούν σε διάφορες τιμές του αγαθού. Η καμπύλη ζήτησης της αγοράς ενός αγαθού προκύπτει με «οριζόντια άθροιση» των ατομικών καμπυλών ζήτησης όλων των καταναλωτών του αγαθού.

Καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων [Production possibilities curve]: Το σύνολο ευκαιριών της οικονομίας (ή μίας επιχείρησης) περιλαμβάνει όλους τους εφικτούς συνδυασμούς ποσοτήτων αγαθών. Το όριο του συνόλου ευκαιριών της οικονομίας (ή της επιχείρησης) ονομάζεται καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων. Τα σημεία αυτής της καμπύλης δείχνουν τις μέγιστες ποσότητες αγαθών που είναι δυνατό να παραχθούν, με δεδομένες τις ποσότητες των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών.

Καμπύλη προσφοράς [Supply curve]: Οι προσφερόμενες ποσότητες ενός αγαθού (από μία εταιρία ή από όλες τις εταιρίες στην αγορά του αγαθού) που αντιστοιχούν σε διάφορες τιμές του αγαθού, παρουσιάζονται διαγραμματικά με την καμπύλη προσφοράς του αγαθού (καμπύλη προσφοράς της εταιρίας ή καμπύλη προσφοράς της αγοράς).

Καμπύλη προσφοράς της αγοράς [Market supply curve]: Η καμπύλη προσφοράς της αγοράς ενός αγαθού παρουσιάζει διαγραμματικά τις συνολικές προσφερόμενες ποσότητες στην αγορά του αγαθού (δηλαδή, τα αθροίσματα των προσφερόμενων ποσοτήτων όλων των εταιριών που παράγουν το αγαθό) που αντιστοιχούν σε διάφορες τιμές του αγαθού. Η καμπύλη προσφοράς της αγοράς ενός αγαθού προκύπτει με

«οριζόντια άθροιση» των καμπυλών προσφοράς όλων των εταιριών που παράγουν το αγαθό.

Κανονικό αγαθό [Normal good]: Η κατανάλωση ενός κανονικού αγαθού αυξάνεται όταν ανέρχονται τα εισοδήματα των καταναλωτών και μειώνεται όταν περιορίζονται τα εισοδήματα των καταναλωτών. Τα κανονικά αγαθά έχουν θετική εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης.

Καρτέλ [Cartel]: Ομάδα παραγωγών ενός αγαθού (ή ομάδα ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων) που έχει προχωρήσει σε συμφωνία (συμπαιγνία) για τον προσδιορισμό των προσφερόμενων ποσοτήτων του αγαθού, τον καθορισμό της τιμής του αγαθού και τη μεγιστοποίηση των κερδών.

Κατώτατη επιτρεπόμενη τιμή [Price floor]: Η κατώτατη νόμιμη τιμή πώλησης ενός αγαθού, όταν οι οικονομικές αρχές παρεμβαίνουν στην αγορά του αγαθού, για να ενισχύσουν τα εισοδήματα των παραγωγών του αγαθού. Η κατώτατη επιτρεπόμενη τιμή είναι υψηλότερη από την τιμή ισορροπίας της αγοράς του αγαθού και δημιουργεί πλεόνασμα στην αγορά του αγαθού.

Κατώτερα αγαθά [Inferior goods]: Η κατανάλωση ορισμένων αγαθών μειώνεται (αυξάνεται), όταν τα εισοδήματα των καταναλωτών ανέρχονται (περιορίζονται). Αυτά τα αγαθά ονομάζονται κατώτερα αγαθά και έχουν αρνητική εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης.

Κέρδος [Profit]: Η διαφορά ανάμεσα στα συνολικά έσοδα και στο συνολικό κόστος.

Κέρδος κεφαλαίου [Capital gain]: Η αύξηση της αξίας ενός χρηματοοικονομικού τίτλου ή ενός περιουσιακού στοιχείου, από την ημερομηνία αγοράς μέχρι την ημερομηνία πώλησης.

Κεφαλαιονυχικά αγαθά [Capital goods]: Κτήρια, μηχανολογικός εξοπλισμός και άλλα αγαθά, στα οποία οι διευθύνσεις των

επιχειρήσεων επενδύουν τους χρηματοδοτικούς πόρους που αντλούν από την αγορά κεφαλαίου.

Κίνητρα [Incentives]: Στο πλαίσιο ανάλυσης της Οικονομικής Θεωρίας, τα κίνητρα είναι ωφέλειες ή μειώσεις του κόστους, οι οποίες παρακινούν τα άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις, να προτιμήσουν κάποια συγκεκριμένη επιλογή ή λύση.

Κλίση [Slope]: Σε κάθε διάγραμμα που παρουσιάζει μία γραμμή, η οποία περιγράφει τη σχέση των μεταβλητών που μετρικούνται στους δύο άξονες, η μεταβολή της ποσότητας του κάθετου άξονα που προκύπτει από μεταβολή της ποσότητας του οριζόντιου άξονα κατά μία μονάδα, ονομάζεται κλίση της γραμμής. Επίσης, η κλίση της γραμμής ισούται με τον λόγο της μεταβολής της ποσότητας του κάθετου άξονα προς τη μεταβολή της ποσότητας του οριζόντιου άξονα.

Κοινωνική ασφάλιση [Social security]: Κυβερνητικά προγράμματα παροχής ενισχύσεων προς άτομα που έχουν ανάγκη βοήθειας (ασθενείς, ανάπηροι, ηλικιωμένοι κ.α.).

Κοινωνικό οριακό κόστος [Social marginal cost]: Το οριακό κόστος όλων των οικονομικών παραγόντων της οικονομίας (του συνόλου της κοινωνίας) από την παραγωγή μίας επιπλέον μονάδας ενός αγαθού, στο οποίο περιλαμβάνονται τόσο το (ιδιωτικό) οριακό κόστος των παραγωγών του αγαθού, όσο και το οριακό κόστος των υπόλοιπων οικονομικών παραγόντων που δημιουργείται από τις αρνητικές εξωτερικές οικονομίες της παραγωγής του αγαθού (μόλυνση του περιβάλλοντος κ.α.).

Κόστος αποχώρησης [Sunk cost]: Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ληφθείσες αποφάσεις για τις δαπάνες είναι αδύνατο να ανακληθούν και το δημιουργούμενο κόστος δεν μπορεί να αποφευχθεί. Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο κόστος αποχώ-

ρησης για την περιγραφή των δαπανών και του κόστους που έχουν αυτά τα χαρακτηριστικά.

Κόστος ευκαιρίας [Opportunity cost]: Το κόστος ευκαιρίας ενός σπανίζοντος πόρου είναι το κόστος της χρήσης του πόρου, το οποίο προσδιορίζεται από την αξία που μπορεί να δημιουργήσει η καλύτερη εναλλακτική χρήση του πόρου.

Κυρίαρχη στρατηγική [Dominant strategy]: Η στρατηγική ενός παίκτη που είναι άριστη αντίδραση σε κάθε επιλογή του άλλου παίκτη, ονομάζεται κυρίαρχη στρατηγική στη θεωρία παιγνίων.

Κυριαρχία του καταναλωτή [Consumer sovereignty]: Σύμφωνα με τη γενική αρχή της κυριαρχίας του καταναλωτή, ο καταναλωτής είναι ο καλύτερος γνώστης και κριτής των δράσεων που εξυπηρετούν ή βλάπτουν τα συμφέροντά του και προάγουν ή περιορίζουν την ευημερία του.

Λόγος συγκέντρωσης των τεσσάρων επιχειρήσεων [Four-firm concentration ratio]: Το μερίδιο αγοράς που ελέγχουν οι τέσσερις μεγαλύτερες επιχειρήσεις μιας αγοράς αγαθού.

Μακροοικονομική [Macroeconomics]: Ο κλάδος της Οικονομικής Θεωρίας που μελετά και αναλύει το σύνολο της οικονομίας και τη συμπεριφορά συνολικών οικονομικών μεγεθών, όπως το ποσοστό ανεργίας, ο πληθωρισμός, η οικονομική μεγέθυνση, το εμπορικό ισοζύγιο κ.α.

Μερίσματα [Dividends]: Κάθε εταιρία διανέμει ένα μέρος των κερδών της απευθείας στους μετόχους της. Αυτές οι πληρωμές προς τους μετόχους ονομάζονται μερίσματα.

Μέσο κόστος [Average cost]: Το πηλίκο της διαίρεσης του συνολικού κόστους παραγωγής με τη συνολική ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος.

Μέσο μεταβλητό κόστος [Average variable

cost]: Το πηλίκο της διαίρεσης του μεταβλητού κόστους παραγωγής με τη συνολική ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος.

Μέσος φορολογικός συντελεστής [Average tax rate]: Ο λόγος του φόρου προς το φορολογητέο εισόδημα.

Μεταβιβάσιμες άδειες [Marketable permits]: Μορφή κυβερνητικής παρέμβασης για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι επιχειρήσεις που συμβάλλουν στη μόλυνση του περιβάλλοντος, «προμηθεύονται» (ή «αγοράζουν») από την κυβέρνηση άδειες μόλυνσης του περιβάλλοντος, οι οποίες έχουν συγκεκριμένα επιτρεπόμενα όρια εκπομπών ρύπων. Οι επιχειρήσεις που αποκτούν άδειες μόλυνσης του περιβάλλοντος και καταφέρνουν να περιορίσουν τις εκπομπές ρύπων σε χαμηλά επίπεδα, μπορούν να «μεταβιβάσουν» (να «πωλήσουν») τις πλεονάζουσες άδειες σε άλλες επιχειρήσεις.

Μεταβλητό κόστος [Variable cost]: Το κόστος των χρησιμοποιούμενων μεταβλητών παραγωγικών συντελεστών (παραγωγικών εισροών).

Μέτρα προστασίας του καταναλωτή [Consumer protection legislation]: Κυβερνητικά μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ελλιπούς πληροφόρησης των καταναλωτών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των αγορών της οικονομίας (απαγόρευση των «λανθασμένων και παραπλανητικών διαφημίσεων», εξασφάλιση της «ελικρίνειας των πληροφοριών στις συσκευασίες» κ.ο.κ.).

Μη ανταγωνιστικό αγαθό [Nonrivalrous good]: Αγαθό που παρέχεται σε όλους και η κατανάλωσή του από κάποιο άτομο δεν αυξάνει το συνολικό κόστος παραγωγής του (μηδενικό οριακό κόστος) και δεν περιορίζει τη διαθέσιμη ποσότητα για τα υπόλοιπα άτομα της οικονομίας.

Μη χρηματικά χαρακτηριστικά [Nonpe-

cuniary attributes]: Τα πρόσθετα χαρακτηριστικά μίας θέσης εργασίας, εκτός από τη χρηματική αμοιβή (χρόνος μετακίνησης του εργαζόμενου προς και από την εργασία, ποιότητα περιβάλλοντος απασχόλησης, υπερωρίες, σταθερότητα απασχόλησης, ασφάλεια στο φυσικό περιβάλλον της εργασίας, βαθμός αυτονομίας του εργαζόμενου κ.α.).

Μηδενική ελαστικότητα [Zero elasticity]: Όταν η καμπύλη ζήτησης (καμπύλη προσφοράς) ενός αγαθού είναι μία κάθετη ευθεία γραμμή, η ζήτηση (προσφορά) του αγαθού είναι πλήρως ανελαστική. Σε αυτήν την περίπτωση, η ζήτηση (προσφορά) του αγαθού έχει μηδενική ελαστικότητα και η ζητούμενη (προσφερόμενη) ποσότητα παραμένει σταθερή σε όλες τις τιμές, δηλαδή δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές της τιμής του αγαθού.

Μικροοικονομική [Microeconomics]: Ο κλάδος της Οικονομικής Θεωρίας που μελετά και αναλύει τον προσδιορισμό των τιμών και των ποσοτήτων στις επιμέρους αγορές της οικονομίας, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τις συμπεριφορές των οικονομικών μονάδων (εταιρίες, άτομα και νοικοκυριά) στην οικονομία και τις μορφές διάρθρωσης των αγορών της οικονομίας.

Μισθολογικές διακρίσεις [Wage discriminations]: Όταν ένας εργοδότης αμείβει με χαμηλότερους μισθούς τις γυναίκες, τα μέλη των μειονοτήτων ή τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ο εργοδότης κάνει μισθολογικές διακρίσεις.

Μισθός συμμετοχής [Reservation wage]: Ο ελάχιστος μισθός στον οποίο ένα άτομο προσφέρει εργασία και συμμετέχει στην αγορά εργασίας. Όταν ο μισθός στην αγορά εργασίας είναι χαμηλότερος από τον μισθό συμμετοχής, το άτομο αποφασίζει να μην εργασθεί.

Μοναδιαία ελαστικότητα [Unitary elasticity]: Όταν η ελαστικότητα της ζήτησης

ενός αγαθού ως προς την τιμή του αγαθού είναι ίση με τη μονάδα και η τιμή του αγαθού αυξάνεται, η ποσοστιαία μείωση της ζητούμενης ποσότητας είναι ίση με την ποσοστιαία αύξηση της τιμής. Σε αυτήν την περίπτωση, η ζήτηση του αγαθού λέγεται ζήτηση μοναδιαίας ελαστικότητας και η αύξηση της τιμής του αγαθού δεν επηρεάζει τα έσοδα από τις πωλήσεις του αγαθού, επειδή η επίδραση από τη μείωση της ζητούμενης ποσότητας στα έσοδα αντισταθμίζει πλήρως την επίδραση από την αύξηση της τιμής στα έσοδα. Επίσης, όταν η ελαστικότητα της προσφοράς ενός αγαθού ως προς την τιμή του αγαθού είναι ίση με τη μονάδα και η τιμή του αγαθού αυξάνεται, η ποσοστιαία αύξηση της προσφερόμενης ποσότητας είναι ίση με την ποσοστιαία αύξηση της τιμής. Σε αυτήν την περίπτωση, η προσφορά του αγαθού λέγεται προσφορά μοναδιαίας ελαστικότητας.

Μονοπωλιακή απόδοση [Monopoly rent]:

Ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για την περιγραφή του υψηλού κέρδους της μονοπωλιακής επιχείρησης. Βλ. αμιγές κέρδος.

Μονοπωλιακός ανταγωνισμός [Monopolistic competition]:

Μορφή διάρθρωσης των αγορών της οικονομίας, στην οποία το σταθερό κόστος των επιχειρήσεων είναι σχετικά μικρό, ο αριθμός των επιχειρήσεων είναι μεγάλος και η διαφοροποίηση των προσφερόμενων προϊόντων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Στις μονοπωλιακά ανταγωνιστικές αγορές, ο ανταγωνισμός είναι ατελής και οι διευθύνσεις των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν ευθείες ζήτησης που κατέρχονται από τα αριστερά προς τα δεξιά (έχουν αρνητική κλίση), επειδή τα προϊόντα των επιχειρήσεων είναι «στενά υποκατάστατα», αλλά δεν είναι «πλήρη υποκατάστατα», λόγω της διαφοροποίησής τους.

Μονοπώλιο [Monopoly]: Όταν μία μόνον επιχείρηση προσφέρει αγαθά σε μία αγορά

και δεν υπάρχει καθόλου ανταγωνισμός, η διάρθρωση της αγοράς ονομάζεται μονοπώλιο.

Νόμοι για το δικαίωμα στην εργασία

[Right-to-work laws]: Νόμοι που κατοχυρώνουν το δικαίωμα των εργαζομένων να απασχολούνται, χωρίς να συμμετέχουν σε εργατικές ενώσεις.

Νόμος της προσφοράς και της ζήτησης

[Law of supply and demand]: Σε κάθε ανταγωνιστική αγορά, οι παρατηρούμενες τιμές προσεγγίζουν σταδιακά την τιμή ισορροπίας, στην οποία η συνολική προσφερόμενη ποσότητα εξισώνεται με τη συνολική ζητούμενη ποσότητα (ποσότητα ισορροπίας). Οι μεταβολές της τιμής ισορροπίας και της ποσότητας ισορροπίας οφείλονται σε μετατοπίσεις των καμπυλών προσφοράς και ζήτησης.

Ντάμπινγκ [Dumping]: Οι εξαγωγές και

πωλήσεις αγαθών στο εξωτερικό σε τιμές χαμηλότερες από τις εγχώριες τιμές ή από το εγχώριο ανά μονάδα κόστος παραγωγής των αγαθών.

Οικονομία της αγοράς [Market economy]:

Η οικονομία της αγοράς κατανέμει τους διαθέσιμους πόρους και προσδιορίζει ποια αγαθά θα παραχθούν, πώς θα παραχθούν και ποιοι θα είναι οι αποδέκτες τους (διανέμει τα παραγόμενα αγαθά στα άτομα και στα νοικοκυριά), μέσω των συναλλαγών των ατόμων, των νοικοκυριών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Οικονομίες κοινού πεδίου δράσης [Economies of scope]:

Όταν η παραγωγή δύο ή περισσότερων προϊόντων με την ίδια παραγωγική διαδικασία κοστίζει λιγότερο από την παραγωγή των ίδιων προϊόντων με χωριστές παραγωγικές διαδικασίες, τότε η παραγωγή αυτών των προϊόντων εμφανίζει οικονομίες κοινού πεδίου δράσης.

Οικονομική πρόσοδος [Economic rent]: Η

διαφορά ανάμεσα στην αμοιβή που πραγ-

ματικά εισπράττεται από τον κάτοχο ενός παραγωγικού συντελεστή και στη χαμηλότερη αμοιβή που ο κάτοχος του παραγωγικού συντελεστή θα ήταν διατεθειμένος να δεχθεί για να προσφέρει τον παραγωγικό συντελεστή.

Ολιγοπώλιο [Oligopoly]: Όταν λίγες επιχειρήσεις προσφέρουν αγαθά σε μία αγορά και διαμορφώνουν συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού, η διάρθρωση της αγοράς ονομάζεται ολιγοπώλιο. Σε μία ολιγοπωλιακή αγορά, η διεύθυνση κάθε ολιγοπωλιακής επιχείρησης ανησυχεί για τις πιθανές αντιδράσεις των ανταγωνιστών της και συνεκτιμά αυτές τις αντιδράσεις κατά τη λήψη των αποφάσεών της.

Ονομαστικό επιτόκιο [Nominal rate of interest]: Η ποσοστιαία απόδοση τραπεζικής κατάθεσης, δανείου, ομολόγου κ.λπ., η οποία δεν εκφράζει τις επιδράσεις από τις αυξήσεις των τιμών των καταναλωτικών αγαθών (επιδράσεις από τον πληθωρισμό) στην αγοραστική δύναμη.

Ονομαστικός μισθός [Nominal wage]: Η μέση αμοιβή των εργαζομένων, η οποία δεν εκφράζει τις επιδράσεις από τις αυξήσεις των τιμών των καταναλωτικών αγαθών (επιδράσεις από τον πληθωρισμό) στην αγοραστική δύναμη.

Ορθολογική επιλογή [Rational choice]: Σύμφωνα με την υπόθεση της ορθολογικής επιλογής, κάθε άτομο σταθμίζει το κόστος και το όφελος κάθε εναλλακτικής δυνατότητας και οδηγείται σε ορθή επιλογή, η οποία περιλαμβάνεται στο σύνολο ευκαιριών του και μεγιστοποιεί το καθαρό όφελός του.

Οριακά έσοδα [Marginal revenues]: Τα επιπλέον έσοδα μιας επιχείρησης από την πώληση μίας επιπλέον μονάδας του παραγόμενου προϊόντος.

Οριακή χρησιμότητα [Marginal utility]: Η επιπλέον χρησιμότητα (ικανοποίηση) ενός

καταναλωτή από την αγορά και κατανάλωση μίας επιπλέον μονάδας ενός αγαθού.

Οριακό κόστος [Marginal cost]: Η αύξηση του συνολικού κόστους παραγωγής που προκύπτει από μία αύξηση της παραγόμενης ποσότητας προϊόντος κατά μία μονάδα.

Οριακό όφελος [Marginal benefit]: Το πρόσθετο όφελος που δημιουργείται από τη μεταβολή ενός οικονομικού μεγέθους κατά μία μονάδα (για παράδειγμα, από την αύξηση της κατανάλωσης ενός αγαθού κατά μία μονάδα).

Οριακό προϊόν [Marginal product]: Η αύξηση του προϊόντος που προκύπτει από μία αύξηση της χρησιμοποιούμενης ποσότητας ενός μεταβλητού παραγωγικού συντελεστή κατά μία μονάδα, ονομάζεται οριακό προϊόν του μεταβλητού παραγωγικού συντελεστή.

Οριακός λόγος μετασχηματισμού [Marginal rate of transformation]: Η τεχνολογική σχέση ανταλλαγής ανάμεσα στις παραγόμενες ποσότητες δύο αγαθών (η αύξηση της παραγόμενης ποσότητας του ενός αγαθού που προκύπτει από μία μείωση της παραγόμενης ποσότητας του άλλου αγαθού κατά μία μονάδα), η οποία εκφράζεται από την κλίση της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων.

Οριακός φορολογικός συντελεστής [Marginal tax rate]: Ο επιπλέον φόρος που καταβάλλεται από έναν φορολογούμενο, για την τελευταία χρηματική μονάδα (το τελευταίο δολάριο) του φορολογητέου εισοδήματός του.

Οριζόντια δικαιοσύνη [Horizontal equity]: Ένα φορολογικό σύστημα ικανοποιεί το κριτήριο της οριζόντιας δικαιοσύνης, όταν οι φορολογούμενοι που έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα, επιβαρύνονται με τους ίδιους φόρους.

Οριζόντια συγχώνευση [Horizontal merg-

er]: Η «ορίζοντια» εξάπλωση μιας εταιρίας, με την οποία η εταιρία αποκτά τον έλεγχο άλλων ανταγωνιστριών εταιριών και περιορίζει τον ανταγωνισμό στην αγορά της.

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου [World Trade Organization - WTO]: Διεθνής οργανισμός που αντικατέστησε τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου το 1995 και δημιούργησε ένα πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας για τον περιορισμό των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και για την επίλυση των διεθνών εμπορικών διαφορών.

Παραγωγικές δυνατότητες [Production possibilities]: Όταν οι ποσότητες της εργασίας, του κεφαλαίου και των υπόλοιπων παραγωγικών συντελεστών είναι δεδομένες, οι συνδυασμοί ποσοτήτων αγαθών που μπορεί να παράγει η οικονομία (ή μία επιχείρηση), ονομάζονται παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας (ή της επιχείρησης).

Παράδοξο της ψηφοφορίας [Voting paradox]: Οι ψηφοφορίες που αποτυπώνουν τις προτιμήσεις της πλειοψηφίας, συχνά δεν οδηγούν σε συγκεκριμένο πλειοψηφικό αποτέλεσμα, ακόμη και στις απλές περιπτώσεις που οι ψηφοφόροι είναι μόνον τρεις και ο καθένας από αυτούς αξιολογεί τρεις μόνον εναλλακτικές επιλογές (Α, Β και C) και εκφράζει τις σχετικές προτιμήσεις του. Για παράδειγμα, η επιλογή Α μπορεί να είναι πλειοψηφικά προτιμότερη από την επιλογή Β, η επιλογή Β μπορεί να είναι πλειοψηφικά προτιμότερη από την επιλογή C και η επιλογή C μπορεί να είναι πλειοψηφικά προτιμότερη από την επιλογή Α.

Παρακρατούμενα κέρδη [Retained earnings]: Το μέρος των καθαρών κερδών μιας εταιρίας που δεν διανέμεται στους μετόχους της, αλλά παρακρατείται και επενδύεται στην εταιρία.

Παραμπόδιση εισόδου ανταγωνιστών

[Entry deterrence]: Μέθοδος αύξησης της κερδοφορίας των ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων, η οποία αποσκοπεί στην αποτροπή της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά, στον περιορισμό του αριθμού των επιχειρήσεων της αγοράς και στη μείωση της έντασης των ανταγωνιστικών πιέσεων.

Παρούσα αξία [Present value]: Με τη μέθοδο της παρούσας αξίας, μπορούμε να μετρήσουμε με ακρίβεια τη χρονική αξία του χρήματος. Η αξία ενός δολαρίου που είναι διαθέσιμο σήμερα, είναι μεγαλύτερη από την αξία ενός δολαρίου που θα είναι διαθέσιμο στο μέλλον. Η παρούσα αξία ενός χρηματικού ποσού που θα είναι διαθέσιμο στο μέλλον, είναι η τρέχουσα (σημερινή ή τωρινή) αξία αυτού του χρηματικού ποσού.

Πειραματική οικονομική [Experimental economics]: Οι οικονομολόγοι του κλάδου της πειραματικής οικονομικής διερευνούν και αναλύουν πραγματικές οικονομικές συμπεριφορές ατόμων, σε ελεγχόμενες συνθήκες εργαστηριακών πειραμάτων.

Περιοριστικές πρακτικές [Restrictive practices]: Πρακτικές που χρησιμοποιούνται από τις διευθύνσεις πολλών ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων για να περιορισθεί ο ανταγωνισμός στις αγορές τους, στις οποίες περιλαμβάνονται οι «κάθετοι περιορισμοί» («αποκλειστικές περιοχές» κ.α.).

Περιουσιακά δικαιώματα [Property rights]: Τα δικαιώματα των κατόχων ιδιωτικής περιουσίας (γη, κατοικίες, κτήρια, εργοστάσια και άλλα περιουσιακά στοιχεία). Οι κάτοχοι ιδιωτικής περιουσίας (άτομα ή εταιρίες) έχουν συγκεκριμένα περιουσιακά δικαιώματα (δικαιώματα εκμετάλλευσης, δικαιώματα πώλησης κ.α.), αλλά η χρήση των περιουσιακών στοιχείων τους υπόκειται σε νομικούς περιορισμούς.

Πίνακας παιχνίου [Game table]: Σε ένα παίγνιο της θεωρίας παιγνίων, ο πίνακας

παιγνίου παρουσιάζει τους πιθανούς συνδυασμούς στρατηγικών και τις πιθανές ανταμοιβές των παικτών.

Πιστοποιητικά κατάθεσης [Certificates of deposit - CDs]: Τραπεζικοί λογαριασμοί για καταθέσεις με προκαθορισμένες χρονικές διάρκειες, οι οποίοι διασφαλίζουν τα χρήματα των καταθετών, αποδίδουν περισσότερους τόκους από τους τραπεζικούς λογαριασμούς ταμειυτηρίου (λίγο υψηλότερα επιτόκια) και έχουν χαμηλότερη ρευστότητα από τους τραπεζικούς λογαριασμούς ταμειυτηρίου.

Πίστωση φόρου αποκτηθέντος εισοδήματος [Earned-income tax credit]: Οι εργαζόμενοι-φορολογούμενοι των ΗΠΑ που έχουν χαμηλά εισοδήματα και οικογένειες, λαμβάνουν εισοδηματικές ενισχύσεις από το πρόγραμμα πίστωσης φόρου αποκτηθέντος εισοδήματος. Όσο χαμηλότερα είναι τα αποκτηθέντα εισοδήματα αυτών των φορολογουμένων, τόσο μεγαλύτερες είναι οι εισοδηματικές ενισχύσεις που λαμβάνουν από αυτό το πρόγραμμα.

Πλεόνασμα [Surplus]: Μια αγορά εμφανίζει πλεόνασμα, όταν η συνολική προσφερόμενη ποσότητα υπερβαίνει τη συνολική ζητούμενη ποσότητα στην τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά.

Πλεόνασμα του καταναλωτή [Consumer surplus]: Η διαφορά ανάμεσα στο χρηματικό ποσό που ο καταναλωτής είναι διατεθειμένος να πληρώσει και στο χρηματικό ποσό που ο καταναλωτής πραγματικά πληρώνει, για την αγορά μιας συγκεκριμένης ποσότητας ενός αγαθού.

Πλεόνασμα του παραγωγού [Producer surplus]: Η διαφορά ανάμεσα στο χρηματικό ποσό που ο παραγωγός πραγματικά εισπράττει από την πώληση μιας συγκεκριμένης ποσότητας του παραγόμενου αγαθού και στο χρηματικό ποσό που ο παραγωγός είναι διατεθειμένος να δεχθεί για να πωλή-

σει αυτή την ποσότητα του παραγόμενου αγαθού.

Πληροφόρηση [Information]: Η πληροφόρηση (ή η έλλειψη πληροφόρησης) επηρεάζει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των οικονομικών μονάδων και προσδιορίζει τις διαρθρώσεις των αγορών και την ικανότητά τους να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική χρήση των σπανιζόντων πόρων της οικονομίας.

Πνευματική ιδιοκτησία [Intellectual property]: Το αποτέλεσμα της κατοχύρωσης πνευματικών δικαιωμάτων ή της χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που συμβάλλουν στην παροχή κινήτρων για την «παραγωγή» εφευρέσεων ή καινοτομιών και στον έλεγχο της πρόσβασης στη χρήση των εφευρέσεων ή των καινοτομιών.

Πολιτικές «χρεοκοπίας του γείτονα» [“Beggary-neighbor” policies]: Πολιτικές μείωσης των εισαγωγών μιας χώρας, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση για το εγχώριο προϊόν και αναχαιτίζουν την ανεργία σε αυτή τη χώρα, επειδή προσφέρουν στις εγχώριες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αυξήσουν την παραγωγή αγαθών και την απασχόληση εργαζομένων. Όμως, αυτές οι πολιτικές οδηγούν αυτόματα σε μείωση της ζήτησης για τα εξαγώγιμα αγαθά άλλων χωρών και αυξάνουν την ανεργία σε άλλες χώρες, επειδή αναγκάζουν τις εξαγωγικές επιχειρήσεις τους να περιορίσουν την παραγωγή αγαθών και την απασχόληση εργαζομένων.

Πολυμερές εμπόριο [Multilateral trade]: Οι ανταλλαγές αγαθών μεταξύ πολλών χωρών, οι οποίες ωφελούν όλες τις χώρες που εμπλέκονται σε αυτές.

Ποσοστώσεις [Quotas]: Ανώτατα επιτρεπόμενα όρια για τις ποσότητες αγαθών που εισάγονται από το εξωτερικό.

Ποσότητα ισορροπίας [Equilibrium quantity]: Η συνολική ζητούμενη ποσότητα και

η συνολική προσφερόμενη ποσότητα (ίσες μεταξύ τους) ενός αγαθού, στην τιμή ισορροπίας της αγοράς του αγαθού.

Πραγματική επένδυση [Real investment]:

Η αγορά και η αξιοποίηση παραγωγικών μέσων (εργοστάσια, μηχανές, εξοπλισμός κ.α.), τα οποία αναμένεται να παράγουν προϊόν και να δημιουργήσουν κέρδη στο μέλλον.

Πραγματικό επιτόκιο [Real rate of interest]:

Το πραγματικό επιτόκιο ισούται με τη διαφορά ανάμεσα στο ονομαστικό επιτόκιο και στον ρυθμό πληθωρισμού.

Πραγματικός μισθός [Real wage]:

Ο λόγος του μέσου μισθού προς το γενικό επίπεδο των τιμών, ο οποίος εκφράζει τις μειώσεις της αγοραστικής δύναμης του μέσου μισθού που προκαλούνται από τις αυξήσεις των τιμών των καταναλωτικών αγαθών.

Πρόβλημα του τσαμπατζή [Free-rider problem]:

Πρόβλημα που εμφανίζεται συχνά στη διανομή των δημόσιων αγαθών, όταν ο αποκλεισμός από την κατανάλωση ή τη χρήση ενός δημόσιου αγαθού είναι αδύνατος ή δύσκολος και τα άτομα της οικονομίας αποκτούν το κίνητρο να αρνηθούν να πληρώσουν για την κατανάλωση ή τη χρήση του δημόσιου αγαθού. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η κρατική παρέμβαση είναι απαραίτητη.

Πρόγραμμα πλήρους χρηματοδότησης [Fully funded program]:

Συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, στο οποίο κάθε εργαζόμενος συνεισφέρει χρήματα σε προσωπικό λογαριασμό του, που επενδύονται μέχρι τη συνταξιοδότηση του εργαζόμενου, για να χρηματοδοτηθούν οι εισοδηματικές ενισχύσεις του εργαζόμενου μετά τη συνταξιοδότησή του.

Πρόγραμμα συνεχούς χρηματοδότησης [Pay-as-you-go program]:

Συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, στο οποίο οι τρέχουσες εισοδηματικές ενισχύσεις των συνταξιού-

χων-δικαιούχων χρηματοδοτούνται από τρέχοντες φόρους που πληρώνουν οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες.

Προγράμματα κατοχυρωμένων δικαιωμάτων [Entitlement programs]:

Κοινωνικά προγράμματα που προσφέρουν ενισχύσεις σε όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από την εισοδηματική κατάσταση και τις ανάγκες τους.

Προγράμματα μεταβιβαστικών πληρωμών [Transfer programs]:

Κυβερνητικά προγράμματα για την ενίσχυση των οικονομικά αδυνάτων, τα οποία αναδιανέμουν το συνολικό εισόδημα και βελτιώνουν την κατανομή του πλούτου στην οικονομία.

Προοδευτικό φορολογικό σύστημα [Progressive tax system]:

Όταν τα άτομα και τα νοικοκυριά με πολλά περιουσιακά στοιχεία και υψηλά εισοδήματα φορολογούνται αναλογικά περισσότερο από τα άτομα και τα νοικοκυριά με λίγα περιουσιακά στοιχεία και χαμηλά εισοδήματα, το φορολογικό σύστημα ονομάζεται προοδευτικό.

Προσέγγιση διοίκησης και ελέγχου [Command and control approach]:

Η προσέγγιση των κυβερνητικών ρυθμίσεων στο πρόβλημα των αρνητικών εξωτερικών οικονομικών που βλάπτουν το περιβάλλον (περιορισμοί ή απαγορεύσεις εκπομπών διοξειδίου του θείου στην ατμόσφαιρα, υποχρέωση των κατασκευαστών αυτοκινήτων να εγκαθιστούν καταλύτες στα αυτοκίνητα που παράγουν κ.ο.κ.), μερικές φορές ονομάζεται προσέγγιση διοίκησης και ελέγχου.

Πρόσθετες παροχές [Fringe benefits]:

Το μη χρηματικό μέρος της συνολικής αμοιβής ενός εργαζόμενου (ασφάλιση υγείας και ζωής, συμμετοχή σε συνταξιοδοτικό πρόγραμμα κ.α.).

Προσοδοθηρία [Rent seeking]:

Οι διευθύνσεις πολλών μονοπωλιακών επιχειρήσεων δαπανούν μεγάλα χρηματικά ποσά για να

παρεμποδίσουν την είσοδο ανταγωνιστών στις αγορές τους και να διαφυλάξουν τις μονοπωλιακές αποδόσεις των επιχειρήσεών τους. Αυτή η πρακτική είναι σοβαρή πηγή οικονομικής αναποτελεσματικότητας και ονομάζεται «προσοδοθηρία».

Προστατευτισμός [Protectionism]: Οι πολιτικές «προστασίας» των εγχώριων επιχειρήσεων μιας εθνικής οικονομίας από τον διεθνή ανταγωνισμό και από τους κινδύνους που εγκυμονούν οι διεθνείς εμπορικές ανταλλαγές.

Προσφορά [Supply]: Η ποσότητα ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας που ένα άτομο, ένα νοικοκυριό ή μία επιχείρηση αποφασίζει να πωλήσει, εισπράττοντας τη δεδομένη τιμή της αγοράς του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Ρευστότητα [Liquidity]: Η ευκολία μετατροπής ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου σε χρήμα (σε «ρευστά» ή σε «μετρητά»).

Σηματοδοσία [Signaling]: Η έμμεση μεταβίβαση πληροφορίας για την ποιότητα και την αξιοπιστία των πωλούμενων προϊόντων (πολυτελείς εγγυήσεις, πολυτελή σημεία πώλησης με ακριβά έπιπλα, κατάλληλα διακοσμημένοι χώροι επιδείξεων με πληθώρα πληροφοριακών εντύπων, απεριόριστη προσφορά τεχνικών συμβουλών κ.ο.κ.).

Σπανιότητα [Scarcity]: Ο όρος χρησιμοποιείται για την περιγραφή των περιορισμένων ποσοτήτων των διαθέσιμων οικονομικών πόρων. Η σπανιότητα των οικονομικών πόρων επιβάλλει αναγκαστικά σχέσεις ανταλλαγής που εκφράζονται από τις (σχετικές) τιμές.

Σταθερές, φθίνουσες ή αύξουσες αποδόσεις κλίμακας (οικονομίες κλίμακας) [Constant, diminishing or increasing returns to scale]: Αν ο διπλασιασμός των ποσοτήτων όλων των παραγωγικών συντελεστών

διπλασιάζει το προϊόν μιας επιχείρησης, η επιχείρηση λειτουργεί με σταθερές αποδόσεις κλίμακας. Αν ο διπλασιασμός των ποσοτήτων όλων των παραγωγικών συντελεστών αυξάνει αλλά δεν διπλασιάζει το προϊόν μιας επιχείρησης, η επιχείρηση λειτουργεί με φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας. Αν ο διπλασιασμός των ποσοτήτων όλων των παραγωγικών συντελεστών υπερδιπλασιάζει το προϊόν μιας επιχείρησης, η επιχείρηση λειτουργεί με αύξουσες αποδόσεις κλίμακας (ή οικονομίες κλίμακας).

Σταθερό κόστος [Fixed cost]: Το κόστος των παραγωγικών συντελεστών που παραμένουν σταθεροί, όταν το επίπεδο παραγωγής της επιχείρησης μεταβάλλεται.

Στατική αποτελεσματικότητα [Static efficiency]: Η απρόσκοπτη λειτουργία των πλήρως ανταγωνιστικών αγορών της οικονομίας –στις οποίες όλες οι επιχειρήσεις χρεώνουν τιμές ίσες με το οριακό κόστος παραγωγής και το τεχνολογικό επίπεδο είναι σταθερό και δεδομένο– μεγιστοποιεί την οικονομική αποτελεσματικότητα. Αυτή η έννοια της αποτελεσματικότητας έχει βραχυχρόνιο χαρακτήρα και ονομάζεται στατική αποτελεσματικότητα.

Στατιστικές διακρίσεις [Statistical discriminations]: Διακρίσεις στην αγορά εργασίας που οφείλονται στην ανάλυση στατιστικών δεδομένων για τις συσχετίσεις της απόδοσης των εργαζομένων με διάφορα παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά (φύλο, καταγωγή, ηλικία, εκπαίδευση κ.λπ.).

Στρατηγικές παρεμπόδισης εισόδου ανταγωνιστών [Entry-detering strategies]: Επιχειρηματικές στρατηγικές αύξησης της κερδοφορίας των ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων, οι οποίες αποσκοπούν στην αποτροπή της εισόδου νέων ανταγωνιστών στην αγορά, στον περιορισμό του αριθμού των επιχειρήσεων της αγοράς και στη μείωση της έντασης των ανταγωνιστικών

πιέσεων. Οι συνηθέστερα χρησιμοποιούμενες στρατηγικές παρεμπόδισης εισόδου ανταγωνιστών είναι η «αρπακτική τιμολόγηση» (“predatory pricing”) και η «πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα» (“excess capacity”).

Στρατηγική συμπεριφορά [Strategic behavior]: Λήψη αποφάσεων με συνεκτίμηση των πιθανών αντιδράσεων των άλλων.

Συγκριτικό πλεονέκτημα [Comparative advantage]: Μία χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή ενός αγαθού (σε σχέση με μία άλλη χώρα), αν παράγει σχετικά –και όχι απόλυτα– αποτελεσματικότερα αυτό το αγαθό.

Συμπαγνία [Collusion]: Συμφωνία ομάδας παραγωγών ενός αγαθού (ή ομάδας ολιγοπωλιακών επιχειρήσεων) για τον προσδιορισμό των προσφερόμενων ποσοτήτων του αγαθού, τον καθορισμό της τιμής του αγαθού και την εξασφάλιση μονοπωλιακών κερδών.

Συμπεριφορικά Οικονομικά [Behavioral economics]: Οι οικονομολόγοι που συμμετέχουν στην προσπάθεια διαμόρφωσης των Συμπεριφορικών Οικονομικών, απορρίπτουν το βασικό μοντέλο για την ανάλυση του προβλήματος της επιλογής του καταναλωτή και ισχυρίζονται ότι η θεωρία της επιλογής του καταναλωτή πρέπει να βασισθεί στις πραγματικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων των καταναλωτών. Τα Συμπεριφορικά Οικονομικά βασίζονται στα ευρήματα και στα συμπεράσματα ψυχολόγων και οικονομολόγων που διενεργούν εργαστηριακά πειράματα για να μελετήσουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των ατόμων.

Συμπληρωματικά αγαθά [Complements]: Δύο αγαθά ονομάζονται συμπληρωματικά, αν η άνοδος της τιμής του ενός μειώνει τη ζήτηση του άλλου.

Συναλλαγές [Exchanges]: Οι εμπορικές

πράξεις που διαμορφώνουν τις βάσεις των αγορών της οικονομίας.

Συνάρτηση παραγωγής [Production function]: Η σχέση που συνδέει την ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος με τις ποσότητες των χρησιμοποιούμενων παραγωγικών συντελεστών.

Συνδυασμένα προϊόντα [Joint products]: Προϊόντα που οι διαδικασίες παραγωγής τους συνδέονται με φυσική και άρρηκτη σχέση (για παράδειγμα, βενζίνη, ντίζελ και λιπαντικά έλαια).

Συνδυαστικά προγράμματα [Matching programs]: Κοινωνικά προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από την ομοσπονδιακή διοίκηση των ΗΠΑ και η ομοσπονδιακή χρηματοδότησή τους εξαρτάται από την πολιτειακή χρηματοδότησή τους.

Συνολική αποταμίευση [Aggregate saving]: Το άθροισμα των αποταμιεύσεων όλων των ατόμων (ή των νοικοκυριών) μιας οικονομίας.

Συνολικό κόστος [Total cost]: Το συνολικό κόστος μίας επιχείρησης είναι ίσο με το άθροισμα του σταθερού κόστους και του μεταβλητού κόστους της επιχείρησης.

Σύνολο ευκαιριών [Opportunity set]: Οι διαθέσιμες εναλλακτικές επιλογές και δυνατότητες ενός ατόμου, οι οποίες προσδιορίζονται από τον εισοδηματικό περιορισμό και από τον χρονικό περιορισμό του ατόμου.

Σύστημα των τιμών [Price system]: Οι τιμές προσφέρουν πληροφορίες για τη σχετική σπανιότητα των οικονομικών πόρων. Το σύστημα των τιμών κατανέμει τους σπανίζοντες οικονομικούς πόρους στις επιμέρους χρήσεις.

Συστήματα διανομής με δελτίο [Rationing systems]: Στις οικονομίες της αγοράς, ο μηχανισμός των τιμών είναι το βασικό σύστημα διανομής προϊόντων και υπηρεσιών. Τα συστήματα διανομής με δελτίο (διανομή

με ουρές, διανομή με λαχνούς και διανομή με κουπόνια) είναι εναλλακτικά συστήματα διανομής προϊόντων και υπηρεσιών.

Συσχέτιση [Correlation]: Η συστηματική σχέση που συνδέει δύο μεταβλητές. Όταν δύο μεταβλητές συσχετίζονται, οι μεταβολές της μίας μεταβλητής συνδέονται με μεταβολές της άλλης μεταβλητής.

Σχέση ανταλλαγής [Trade-off]: Λόγω της σπανιότητας των οικονομικών πόρων, για να αποκτηθούν περισσότερες μονάδες ενός αγαθού (ή ενός επιθυμητού πράγματος), πρέπει αναγκαστικά να περιορισθούν οι διαθέσιμες μονάδες κάποιου άλλου αγαθού (ή επιθυμητού πράγματος).

Σχετική ελαστικότητα [Relative elasticity]: Όταν η ελαστικότητα της ζήτησης ενός αγαθού ως προς την τιμή του αγαθού είναι μεγαλύτερη από τη μονάδα, η ευαισθησία της ζητούμενης ποσότητας του αγαθού στις μεταβολές της τιμής του αγαθού είναι σχετικά μεγάλη και η ζήτηση του αγαθού λέγεται σχετικά ελαστική. Όταν η ελαστικότητα της ζήτησης ενός αγαθού ως προς την τιμή του αγαθού είναι μικρότερη από τη μονάδα, η ευαισθησία της ζητούμενης ποσότητας του αγαθού στις μεταβολές της τιμής του αγαθού είναι σχετικά μικρή και η ζήτηση του αγαθού λέγεται σχετικά ανελαστική.

Σχετική τιμή [Relative price]: Ο λόγος των τιμών δύο αγαθών (για παράδειγμα, ο λόγος της τιμής των DVDs προς την τιμή των CDs), ο οποίος προσδιορίζει τη σχέση ανταλλαγής των δύο αγαθών.

Τέλεια (ή πλήρης) ανταγωνισμός [Perfect competition]: Μορφή διάρθρωσης των αγορών της οικονομίας. Σε μία τελείως (ή πλήρως) ανταγωνιστική αγορά, κάθε επιχείρηση είναι ένας αποδέκτης τιμών και δεν έχει καμία δυνατότητα να επηρεάσει την τιμή της αγοράς. Η διεύθυνση κάθε επιχείρησης υποχρεώνεται να θεωρήσει

δεδομένη την τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά, στην οποία μπορεί να πωλήσει οποιαδήποτε ποσότητα προϊόντος επιθυμεί. Αν η διεύθυνση κάποιας επιχείρησης προσπαθήσει να χρεώσει υψηλότερη τιμή για το προϊόν της, αυτή η επιχείρηση δεν θα μπορέσει να πωλήσει ούτε μία μονάδα προϊόντος.

Τιμή [Price]: Η τιμή ενός προϊόντος ή μίας υπηρεσίας είναι το χρηματικό αντάλλαγμα (το χρηματικό ποσό) που πρέπει να δοθεί, για να αποκτηθεί μία μονάδα του προϊόντος ή της υπηρεσίας.

Τιμή ισορροπίας [Equilibrium price]: Η τιμή στην οποία η συνολική ζητούμενη ποσότητα στην αγορά ενός αγαθού είναι ίση με τη συνολική προσφερόμενη ποσότητα στην αγορά του αγαθού.

Τιμή που εκκαθαρίζει την αγορά [Market clearing price]: Η τιμή ισορροπίας της αγοράς ενός αγαθού, στην οποία η συνολική προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού είναι ίση με τη συνολική ζητούμενη ποσότητα του αγαθού και δεν υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά ή υπερβάλλουσα ζήτηση του αγαθού.

Τόκος [Interest]: Η απόδοση των χρημάτων που ο αποταμιευτής καταθέτει σε τραπεζικό λογαριασμό (ή δανείζει σε άλλους) και η επιβάρυνση του δανειζόμενου που λαμβάνει τραπεζικό δάνειο (ή δανείζεται χρήματα από άλλους).

Τραγωδία της κοινοκτημοσύνης [Tragedy of the commons]: Η εξάντληση ή η καταστροφή ενός κοινόχρηστου οικονομικού πόρου λόγω της υπερεντατικής χρήσης του (για παράδειγμα, υπερεντατική αλιεία), η οποία οφείλεται στην αδιαφορία των χρηστών για τις συνέπειες των ενεργειών τους.

Τραστ [Trust]: Με τη δημιουργία ενός τραστ, μία μικρή ομάδα επιχειρηματιών στοχεύει στη συγκέντρωση μεγάλης οικο-

νομικής ισχύος και στον πλήρη έλεγχο μιας αγοράς της οικονομίας. Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, μικρές ομάδες επιχειρηματιών των ΗΠΑ δημιούργησαν τρασ, συγκέντρωσαν τεράστια οικονομική ισχύ και απέκτησαν τον έλεγχο ολόκληρων αγορών της οικονομίας των ΗΠΑ.

Υπερβάλλουσα ζήτηση [Excess demand]:

Όταν η συνολική ζητούμενη ποσότητα ενός αγαθού υπερβαίνει τη συνολική προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού, στην αγορά του αγαθού υπάρχει υπερβάλλουσα ζήτηση.

Υπερβάλλουσα προσφορά [Excess supply]:

Όταν η συνολική προσφερόμενη ποσότητα ενός αγαθού υπερβαίνει τη συνολική ζητούμενη ποσότητα του αγαθού, στην αγορά του αγαθού υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά.

Υποκατάστατα [Substitutes]: Δύο αγαθά ονομάζονται υποκατάστατα, αν η άνοδος της τιμής του ενός αυξάνει τη ζήτηση του άλλου.

Φθίνουσα οριακή χρησιμότητα [Diminishing marginal utility]: Σύμφωνα με τον νόμο της φθίνουσας οριακής χρησιμότητας, καθώς ανέρχεται ο αριθμός των αγοραζόμενων μονάδων ενός αγαθού, η επιπλέον (η οριακή) χρησιμότητα του καταναλωτή από την αγορά μίας ακόμη μονάδας του αγαθού μειώνεται συνεχώς.

Φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας [Diminishing returns to scale]: Μία επιχείρηση λειτουργεί με φθίνουσες αποδόσεις κλίμακας, αν ο διπλασιασμός των ποσοτήτων όλων των παραγωγικών συντελεστών αυξάνει αλλά δεν διπλασιάζει το προϊόν της επιχείρησης.

Φόροι δωρεάς και φόροι κληρονομιάς [Gift and estate taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στις δωρεές, στα κληροδοτήματα και στις κληρονομίες μεγάλης αξίας.

Φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων ή

φόροι κερδών επιχειρήσεων [Corporation income taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στα κέρδη των επιχειρήσεων.

Φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων [Individual income taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στα εισοδήματα των ατόμων ή των νοικοκυριών.

Φόροι περιουσίας [Property taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στην ακίνητη περιουσία (χωράφια, οικόπεδα, κτήρια κ.λπ.).

Φόροι πολυτελείας [Luxury taxes]: Έμμεσοι φόροι που επιβαρύνουν την πλούσια και πολυτελή διαβίωση (ειδικοί φόροι αρωμάτων, αυτοκινήτων μεγάλου κυβισμού, σκαφών αναψυχής, γούνινων παλτών και άλλων πολυτελών αγαθών).

Φόροι πωλήσεων [Sales taxes]: Φόροι που επιβάλλονται στην αγορά και κατανάλωση προϊόντων και υπηρεσιών.

Φόροι ωφελείας [Benefit taxes]: Έμμεσοι φόροι που επιβαρύνουν τους καταναλωτές συγκεκριμένων αγαθών (αεροπορικά εισιτήρια, καύσιμα κ.λπ.). Τα έσοδα από τους φόρους ωφελείας χρηματοδοτούν δημόσια έργα (κατασκευή και συντήρηση αεροδρομίων, οδικών δικτύων κ.λπ.), τα οποία ωφελούν τους καταναλωτές (αγοραστές αεροπορικών εισιτηρίων, καυσίμων κ.λπ.) που επιβαρύνονται από αυτούς.

Φορολογικές δαπάνες [Tax expenditures]: Οι απώλειες φορολογικών εσόδων που δημιουργούνται από τις φορολογικές επιδοτήσεις και ισοδυναμούν με δημόσιες δαπάνες.

Φορολογικές επιδοτήσεις [Tax subsidies]: Το φορολογικό σύστημα επιδοτεί έμμεσα και ενθαρρύνει ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες, για παράδειγμα τις δραστηριότητες που συνδέονται με την έρευνα και την ανάπτυξη νέων προϊόντων (οι δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης αφαιρούνται από τα κέρδη των επιχειρήσεων κατά τον υπολογισμό των φορολογητέων κερδών) και

τις δραστηριότητες που συνδέονται με τη φύλαξη και τη φροντίδα των παιδιών (οι δαπάνες βρεφονηπιακών σταθμών αφαιρούνται από τα οικογενειακά εισοδήματα κατά τον υπολογισμό των φορολογητέων εισοδημάτων).

Φόρος εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών [Payroll tax]: Φόρος στα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες, ο οποίος καταβάλλεται από τον εργοδότη και επιβαρύνει εξίσου τον εργοδότη και τον εργαζόμενο. Στις ΗΠΑ, τα έσοδα του φόρου εισοδήματος μισθωτών υπηρεσιών χρηματοδοτούν το πρόγραμμα Κοινωνικής Ασφάλισης (Social Security - εισοδηματικές ενισχύσεις προς συνταξιούχους και αναπήρους) και το πρόγραμμα Ιατρικής Φροντίδας (Medicare - ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη για τους ηλικιωμένους).

Φυσικό μονοπώλιο [Natural monopoly]: Στην περίπτωση του φυσικού μονοπωλίου, το μέσο κόστος της μονοπωλιακής επιχείρησης μειώνεται συνεχώς, καθώς αυξάνεται η παραγόμενη ποσότητα προϊόντος (φθίνον μέσο κόστος). Επειδή η αύξηση της κλίμακας παραγωγής πέρα από το ζητούμενο στην αγορά επίπεδο προϊόντος οδηγεί σε μείωση του μέσου κόστους, η είσοδος ανταγωνιστριών επιχειρήσεων στην αγορά είναι δύσκολη και η μοναδική επιχείρηση της αγοράς λειτουργεί αποτελεσματικά.

Χρηματοοικονομική επένδυση [Financial

investment]: Η αγορά και η αξιοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων (μετοχές, κρατικά ομόλογα κ.α.), τα οποία αναμένεται να αποφέρουν αποδόσεις και να αποκτήσουν μεγαλύτερες αξίες στο μέλλον.

Χρησιμότητα [Utility]: Το όφελος του καταναλωτή (η ικανοποίηση του καταναλωτή) από την αγορά και κατανάλωση ενός συνδυασμού αγαθών.

Χρονική αξία του χρήματος [Time value of money]: Η αξία ενός χρηματικού ποσού επηρεάζεται από τη χρονική διαθεσιμότητά του. Για παράδειγμα, η αξία ενός δολαρίου που είναι διαθέσιμο σήμερα, είναι μεγαλύτερη από την αξία ενός δολαρίου που είναι διαθέσιμο στο μέλλον. Η χρονική αξία του χρήματος μπορεί να μετρηθεί με τη μέθοδο της παρούσας αξίας.

Χρονική ασυνέπεια [Time inconsistency]: Φαινόμενο που εμφανίζεται σε παίγνια της θεωρίας παιγνίων, όταν ο ένας παίκτης σχεδιάζει απειλές ή υποσχέσεις για να επηρεάσει σκοπίμως τη στρατηγική συμπεριφορά του άλλου παίκτη, αλλά αναμένεται να αγνοήσει (να μην πραγματοποιήσει) στην πράξη τις απειλές ή τις υποσχέσεις του.

Χρονικοί περιορισμοί [Time constraints]: Οι περιορισμοί χρόνου (ο διαθέσιμος χρόνος ενός ατόμου είναι 24 ώρες κάθε ημέρα) που θέτουν όρια στις καταναλωτικές δυνατότητες των ατόμων και προσδιορίζουν τα σύνολα ευκαιριών των καταναλωτών.

